

Univerzita Hradec králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

Sportovci jako idoly a vzory současných dětí a mládeže

Diplomová práce

Autor:	Bc. Dagmar Ševcová, DiS.
Studijní program:	N7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Vedoucí práce:	Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Dagmar Ševcová, DiS.

Studium: P15K0143

Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Název diplomové práce: **Sportovci jako idoly a vzory současných dětí a mládeže**

Název diplomové práce AJ: Athletes as Idols and Rolemodels of the Contemporary Children and Youths

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zaměřuje na sportovce jako vzory a idoly současných dětí a mládeže. Řeší, z jakých důvodů si je děti a dospívající mládež vybírají za své vzory a do jaké míry a jakým způsobem se s nimi identifikují. Teoretická část práce charakterizuje děti a mládež z hlediska stádií ontogenetického vývoje člověka a jejich specifika; popisuje současnou společnost a její vliv na děti a mládež. Práce věnuje pozornost také významu sportu a sportovních osobností v životě současných dětí a mládeže. Empirická část analyzuje kvantitativní výzkum, který je orientovaný na děti a dospívající mládež ve věku 11 až 18 let a realizovaný pomocí dotazníkového šetření.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

Oponent: PhDr. Václav Škop, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 6.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucí diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Trutnově dne 17. 3. 2017

.....

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Leoně Stašové, Ph.D. za její pomoc, trpělivost, cenné rady a odborné vedení při psaní mé diplomové práce.

Velké díky patří také všem respondentům, bez kterých by tato práce nikdy nemohla vzniknout.

Anotace

ŠEVCOVÁ, Dagmar. *Sportovci jako idoly a vzory současných dětí a mládeže*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 78 s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zaměřuje na sportovce jako vzory a idoly současných dětí a mládeže. Řeší, z jakých důvodů si je děti a dospívající mládež vybírají za své vzory a do jaké míry a jakým způsobem se s nimi identifikují.

Teoretická část práce charakterizuje děti a mládež z hlediska stádií ontogenetického vývoje člověka a jejich specifika; popisuje současnou společnost a její vliv na děti a mládež. Práce věnuje pozornost také významu sportu a sportovních osobností v životě současných dětí a mládeže.

Empirická část analyzuje kvantitativní výzkum, který je orientovaný na děti a dospívající mládež ve věku 10 až 18 let a realizovaný pomocí dotazníkového šetření.

Klíčová slova: děti, mládež, sport, vzor, idol, socializace

Annotation

ŠEVCOVÁ, Dagmar. *Athletes as Idols and Role Models of the Contemporary Children and Youths*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017. 78 pp. Diploma Thesis.

The diploma thesis is focused on the athletes as the idols and the role models of the contemporary children and adolescents. It deals with the reason why children and adolescents choose the athletes for the role models and how much and in which way they identify with them.

The theoretical part characterizes children and adolescents in the terms of the stages of the human ontogeny and their specifics; it describes contemporary society and its influence to children and youth. The thesis also deals with the importance of sport and sports personalities in the lives of the contemporary children and adolescents.

The research section analyzes the quantitative research oriented on children and adolescents aged between 10 and 18. This research is realized by a survey – questionnaire distributed to children and adolescents at schools.

Keywords: children, adolescent, sport, role model, idol, socialization

OBSAH

ÚVOD.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1 TEORETICKÉ VYMEZENÍ OBDOBÍ DĚTSTVÍ A ADOLESCENCE Z HLEDISKA ONTOGENETICKÉHO VÝVOJE	11
1.1 Typické znaky dospívání	12
1.1.1 Tělesný vývoj	12
1.1.2 Emoční vývoj.....	13
1.1.3 Vývoj identity	13
2 SOUČASNÁ SPOLEČNOST A JEJÍ VLIV NA DĚTI A MLÁDEŽ	14
2.1 Globalizace a její vliv na současné dospívající	15
2.2 Vliv medializace na soudobé děti a mládež.....	15
2.3 Vývojové problémy současných dospívajících	17
3 IDOLY A VZORY A JEJICH FORMATIVNÍ VLIV NA SOUČASNÉ DOSPÍVAJÍCÍ	19
3.1 Idoly a vzory – Výsledky dosavadních výzkumů	20
4 SPORT A SPORTOVNÍ OSOBNOSTI A JEJICH VÝZNAM V ŽIVOTĚ SOUČASNÝCH DĚTÍ A MLÁDEŽE	22
4.1 Sport a jeho formativní vliv na děti a mládež	22
4.2 Sportovní osobnost jako idol a vzor	24
4.3 Sportovci jako vzory a idoly – výsledky dosavadních výzkumů.....	26
4.4 Sport jako subkultura.....	27
II. EMPIRICKÁ ČÁST	29
5 METODOLOGICKÝ POSTUP.....	29
5.1 Výzkumný problém a výzkumný cíl.....	29

5.2	Výzkumné otázky a hypotézy	30
5.3	Výzkumná metoda	30
5.4	Vzorek a vstup do terénu	31
5.5	Analýza dat	32
6	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	33
6.1	Sport jako náplň volného času	33
6.2	Sportovec jako idol a vzor	36
7	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ	55
8	DISKUZE	61
	ZÁVĚR	63
	REFERENČNÍ SEZNAM	65
	PŘÍLOHY	69

ÚVOD

Diplomová práce je sondou do problematiky idolů a vzorů současných dětí a mládeže se zaměřením na osobnosti ze světa sportu. **Cílem práce je zjistit, z jakých důvodů si děti a dospívající mládež vybírají za své vzory sportovce a do jaké míry a jakým způsobem se s nimi identifikují.** Práce je rozdělena do dvou částí. První část je orientována teoreticky a vymezuje období dětství a adolescence z hlediska ontogenetického vývoje, popisuje současnou společnost a její vliv na děti a mládež, zaměřuje se na idoly a vzory a jejich formativní vliv na současné dospívající a na sport a sportovní osobnosti a jejich význam v životě současných dětí a mládeže. Druhá část práce je zaměřena prakticky a popisuje výzkumné šetření, které bylo realizováno mezi dětmi a mládeží ve věku 10 až 18 let a zaměřeno na sportovní osobnosti jako vzory a idoly současných dětí a mládeže.

„Sport je významným sociálním jevem, je neoddělitelnou součástí společenského dění a odrazem životního způsobu. Může být náplní profesní orientace, mít podobu aktivní zábavy pro ty, kteří ho provozují, i formu pasivní zábavy pro diváky. Plní tím důležitou funkci náplně volného času“ (Slepička, Hošek, Hátlová, 2009, str. 9).

O sportu se v současné době hovoří jako o celosvětovém fenoménu a důvodů, proč tomu tak je, je celá řada. Sport je všude kolem nás (nelze popřít, že jistý podíl na tom mají zejména, tolik se v dnešní době rozmáhající, média) a přístup k němu je dostupný téměř všem lidem bez rozdílu. Sport a pohybová aktivita obecně má na lidský organismus velmi pozitivní vliv – nejen po fyzické stránce (což je prokázáno mnoha výzkumy), ale také po té psychické, kde kolektiv autorů spolu s Davisem vyzdvihli ty nejpodstatnější: *„... buduje charakter, podporuje týmovou práci a ducha, rozvíjí smysl pro čestnost, učí dodržování pravidel a poskytuje možnost vybití přebytečné energie a agresivity společensky přijatelným způsobem.“* A přestože některé teorie a výzkumy hovoří pro a jiné proti, i laik pohybující se ve sportovním světě ví, že *„sport a pohybová aktivita mají socializační účinek. Jinými slovy se účastí socializujeme do některých norem a hodnot naší společnosti“* (in Flemr, Vajlent, 2010, str. 86).

Pojem socializace lze chápat jako vrůstání jedince do společnosti, kdy se takový stává jejím členem, její součástí. K tomu dochází prostřednictvím sociálního učení, jehož nejzákladnější formou je nápodoba. Aby měl jedinec koho napodobovat,

potřebuje vzor. Bez vzorů se člověk neobejde už od útlého dětství. Prostřednictvím vzorů se učíme. Učíme se úsměv, učíme se používat příbor, učíme se zdravit, učíme se slušnému chování... Další formou sociálního učení je potom identifikace, neboli ztotožnění s určitou osobou. Identifikace je velmi často motivována emocionálním vztahem nebo obdivem k této osobě.

Pojmy vzor a idol bývají v českém jazyce velmi často používány jako synonyma. Za svůj idol jedinec často považuje někoho, koho obdivuje a zbožňuje, kdežto jako svůj vzor si člověk vybírá někoho, s kým se ztotožňuje a jako kdo by chtěl být. Avšak jak uvádějí Stašová, Slaninová a Junová (2015, str. 90–91), rozdíl mezi těmito pojmy není nutné nikterak přeceňovat.

Do dnešního dne byla realizována celá řada výzkumů na oblíbenost sportu jako volnočasové aktivity a sportovních osobností jako dětských vzorů – Helanko (1957), Slepíčka (1998–1999), Sak a Saková (2006), Dovalil a Rychtecký (2002), Stašová (2009) nebo Vrabec a Petranová (2013). A všechny tyto výzkumy potvrzují, že sport a pohybové aktivity patří mezi nejoblíbenější činnosti dětí a mládeže ve volném čase a že sportovce si děti a mládež vybírají za svůj vzor poměrně často.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Tato část práce je rozčleněna do čtyř kapitol. První kapitola vymezuje období dětství a adolescence z hlediska ontogenetického vývoje a popisuje typické znaky dospívání. Druhá kapitola je věnována současné společnosti a jejímu vlivu na děti a mládež v ní vyrůstající. Je zaměřena zejména na globalizaci a medializaci a jejich působení na dospívající a také na problémy současných dětí a mládeže. Ve třetí kapitole je přiblížena problematika idolů a vzorů a jejich formativního vlivu na současné dospívající. Poslední, čtvrtá, kapitola této části práce se věnuje sportu a sportovním osobnostem a jejich významu v životě současných dětí a mládeže.

1 TEORETICKÉ VYMEZENÍ OBDOBÍ DĚTSTVÍ A ADOLESCENCE Z HLEDISKA ONTOGENETICKÉHO VÝVOJE

Z hlediska ontogenetického vývoje člověka, kterým se rozumí vývoj lidské bytosti od jejího početí až do smrti, je dětství poměrně dlouhé období, které odborníci člení do několika dílčích věků. Zahrnuje časové rozmezí od narození dítěte až do vstupu do období puberty, charakteristickým prvním projevem pohlavního dospívání (kolem 12. až 15. roku života), tedy od novorozence přes batole a předškolní věk až po mladší a starší školní věk. Pro účely této práce se obdobím dětství rozumí pouze starší školní věk (tedy děti ve věku zhruba 10–12 let), který je některými autory (např. Skorunková, 2008) označován jako období přípravy na dospívání, a období pubescence, která plynule navazuje na období staršího školního věku a probíhá přibližně mezi 12.–15. rokem věku dítěte.

Období adolescence navazuje na období puberty a jeho začátek je u každého jedince různý (okolo 15. roku života), ovlivněný celou řadou faktorů. Obecně lze říci, že období adolescence nastupuje ve chvíli, kdy je jedinec plně schopný reprodukce. Pro potřeby této práce je období adolescence chápáno jako časový úsek od 15 do 18 let věku.

Období puberty (kam lze podle Skorunkové [2013] zahrnout také starší školní věk, vývojové období bezprostředně navazující na mladší školní věk) i adolescence lze

podle Langmeiera a Krejčířové (2006), ale také podle Atkinsonové, Atkinsona, Smithe a dalších (1995) shrnout do jednoho vývojového období, a to období dospívání.

1.1 TYPICKÉ ZNAKY DOSPÍVÁNÍ

1.1.1 Tělesný vývoj

Langmeier s Krejčířovou (2006, str. 142–146) spojují obě tato období, pubertu a adolescenci, v období dospívání. Na pubertu, která je počátkem dospívání jedince a začíná prvními známkami pohlavní zralosti, plynule navazuje adolescence, na jejímž konci jedinec dosahuje jednak pohlavní zralosti (tzn. je plně schopný se reprodukovat), ale podle Skorunkové (2008, str. 52) by měl dosáhnout také sociální zralosti (tedy stát se soběstačným, zodpovědným a nezávislým na rodičích). Dosažení sociální zralosti se však v naší dnešní společnosti stále více posouvá do vyššího věku, mimo jiné také vlivem prodlužování profesní přípravy (u vysokoškoláků není výjimkou dosažení této sociální zralosti až ve věku mezi 25.–30. rokem).

Okolo 11.–12. roku dochází k velmi rychlému tělesnému růstu, který je autory označován za adolescentní růstový spurt, spojenému především s růstem sekundárních pohlavních orgánů – prsa u dívek, vousy u chlapců a pohlavní ochlupení u obou pohlaví (Atkinsonová, Atkinson, Smith a další, 1995, str. 120–121). *„Zároveň rostou a zrají vnitřní pohlavní orgány, které ve fázi vlastní puberty (13–15 let) postupně dosahují reprodukční schopnosti“* (Skorunková, 2008, str. 49).

Jak popisuje Příhoda (1971, str. 355), ve stadiu dospívání postupně dozrávají tělesné tkáně, prodlužují se kosti a zvyšuje se jejich tvrdost, dorůstají zuby (kromě zubů moudrosti), zdokonaluje se i nervová soustava a všechny vnitřní orgány se pomalu blíží úrovni dospělého jedince. Stejně tak výška a fyzická síla adolescenta, jak popisuje Skorunková (2008, str. 52), postupně dosahují hodnot dospělého jedince. *„Tělesný růst však není rovnoměrný – dolní a horní končetiny rostou na začátku období dospívání rychleji, takže dochází k určité disharmonii postav, dítě je „samá noha a samá ruka“, dělá dojem tělesné nevyváženosti a pohybové neobratnosti, jako by si nevědělo se svým tělem rady“* (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 143–144). Skorunková (2008, str. 48) ještě dodává, že v období puberty začínají být již dobře rozeznatelné odlišnosti mezi dívčí a chlapeckou stavbou těla.

1.1.2 Emoční vývoj

Je všeobecně známo, že emoce mají pro člověka velký význam a velmi výrazně ovlivňují jeho chování. Pro období dospívání je charakteristická emoční labilita a především dřívější autoři o něm často hovořili jako o bouřlivém období plném značných rozporů a krizí. Ale jak se shodují Langmeier a Krejčířová (2006, str. 147) s Atkinsonovou, Atkinsonem, Smithem a dalšími (1995, str. 121), novější výzkumy a práce toto dokazují jen z části a tento pesimistický názor zcela nepotvrzují. „*Získané údaje ukazují, že puberta má významný vliv na vnímání vlastního těla, sebevědomí, nálady, vztahy s rodiči a příslušníky opačného pohlaví. Nicméně většina adolescentů překonala toto období bez většího chaosu.*“ Obecně lze také říci, že emoční změny v pubertě daleko lépe snášejí chlapci než dívky (Atkinsonová, Atkinson, Smith a další, 1995, str. 121).

Přesto však, jak popisují nejen Langmeier s Krejčířovou (2006, str. 148), ale také Skorunková (2013, str. 108–109), jistá citová nestabilita se v období dospívání projevuje. Tato emoční nerovnováha vyplývá podle těchto autorů z pocitů nejistoty a obav z budoucího selhání a možného sociálního odmítnutí. „*Pubescent ztrácí bývalou citovou jistotu a stabilitu, je více v napětí, jeho emoční reakce jsou nápadnější a zdají se být ve vztahu k vyvolávajícím podnětům méně přiměřené. Změna emočního prožívání se navenek projevuje větší impulzivitou a nedostatkem sebeovládání*“ (Skorunková, 2013, str. 108).

1.1.3 Vývoj identity

V období puberty a adolescence, jak popisuje řada odborníků (Skorunková, Atkinson, Atkinsonová, Krejčířová, Langmeier a další), je hlavním úkolem jedince vytvořit si pocit vlastního já, vlastní identity. Tento proces znamená pro člověka hledání odpovědí na otázky, kdo a jaký jsem, kam směřuji, jaké hodnoty jsou pro mě nejdůležitější apod. Langmeier s Krejčířovou definují hledání identity jako aktivní proces – „*nejde jen o sebepoznávání, ale i o aktivní sebeutváření – adolescent se usilovně snaží být sám sebou, blížít se svému ideálu a všechny své projevy zvoleným směrem formovat*“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, str. 162).

Pro sebepoznání, sebehodnocení, sebevýchovu a sebeutváření, jako součásti procesu vytváření identifikace, je podle Kohoutka (2009) velmi přínosné napodobování a srovnávání sama sebe s kladnými a vhodnými vzory. Je všeobecně známým faktem,

že dítě zaujímá daleko pozitivnější postoj právě k lidem, jež považuje za svůj vzor. A jak Kohoutek shrnuje: „*Optimální vzor a ideál mnohdy udělají pro výchovu a sebevýchovu více než dril, moralizování, mentorování a verbální poučování*“ (Kohoutek, 2009).

Podle Skorunkové (2008, str. 46, 54) ve starším školním věku (mezi 9.–12. rokem) nabývá na významu vrstevnická skupina, se kterou se dítě začíná identifikovat více než s dospělými (zejména s rodiči a učiteli), jak tomu bylo v předchozích vývojových obdobích. Pro adolescenty pak mají vrstevnické skupiny stejně důležitou roli jako pro pubescenty, avšak na svém významu postupně ztrácejí a dochází k odpoutávání se z vrstevnické skupiny.

V období puberty pak přichází, co se vývoje identity jedince týká, další zlom, kterým je volba povolání, při které je důležité právě sebepoznání, kdy je jedinec nucen zvážit své reálné schopnosti a zároveň se ohlížet na své zájmy. V období adolescence je „*dospívající silně zaujatý sebepoznáváním. Adolescent hledá svou identitu experimentováním, jako by metodou pokusu a omylu nalézal svou cestu. Střídá zájmy, mění názory, vyhledává nové zážitky*“ (Skorunková, 2008, str. 53).

Vytvoření vlastní identity považovali za hlavní vývojový úkol pozdní adolescence např. Skorunková nebo Erikson, jak uvádí Macek, avšak podle něj má identita pro člověka význam celoživotní. „*Adolescence je chápána jako start do identity, ne jako ohraničená fáze, kam identita patří a kde je třeba ji bezezbytku naplnit*“ (Macek, 2003, str. 197).

2 SOUČASNÁ SPOLEČNOST A JEJÍ VLIV NA DĚTI A MLÁDEŽ

To, jak vypadá a funguje současná společnost, je výsledkem jejího dlouhodobého vývoje, zejména pak působení lidí. S tím, jak se vyvíjí člověk, vyvíjí se i společnost. Člověk a současná společnost se snaží podmanit si svět a ovládnout vše živé i neživé, a to často za jakoukoli cenu. Ve spojitosti s tímto uvádí Kraus (2014, str. 27), že „*současné prostředí s neúprosnou logikou vrací a oplácí člověku všechny nešetrné zásahy a zasahuje jej v negativním smyslu. (...) Na prahu nového tisíciletí se ocitlo*

lidstvo paradoxně v situaci, kdy je prostředím přírodním i kulturním (nejrůznějšími výtvy), ale i společenskými poměry ve svém životě, čím dál více ohrožováno.“

2.1 GLOBALIZACE A JEJÍ VLIV NA SOUČASNÉ Dospívající

Globalizaci výstižně definuje A. Giddens, a to jednak jako „*soubor procesů, které v posledních desetiletích propojují svět v různých oblastech jeho existence a oslabují význam dosavadních hranic mezi státy*“, ale také jako „*rostoucí vzájemnou závislost různých národů, států a regionů celého světa*“ (Hofbauer, 2010, str. 137).

Globalizace má pro společnost jako takovou jak pozitivní, tak negativní přínosy. Mezi ty pozitivní řadí Hofbauer (2010, str. 138) zejména šíření demokracie nebo posilování vzájemné interakce mezi jednotlivými zeměmi. Za ty negativní pak považuje postupný zánik malých kultur, nárůst nebezpečí spojených s novými výrobními technologiemi (od atomových elektráren, přes zbraně až po geneticky upravované rostliny a zvěř), ale také zvětšování rozdílů mezi jednotlivými vrstvami společnosti (zejména mezi chudými a bohatými) a s tím související nárůst sociální exkluze.

Je zřejmé, že globalizace se mimo světa dospělých dotýká také toho dětského. V současnosti (právě i díky globalizaci a snaze propojovat, poznávat a spojovat kultury a lidi různých zemí světa) existuje celá řada programů výměnných pobytů pro studenty, zahraničních studijních zájezdů, mezinárodních vědomostních soutěží, ale také mezinárodních volnočasových a zájmových aktivit nebo i sportovních akcí, které sdružují a spojují mladé sportovce z celého světa. Všechny tyto akce a události lze považovat za pozitivní. Negativně může globalizace na děti a mládež působit především v oblasti médií, která skýtají řadu nebezpečí.

S globalizací (a snahou propojovat nejrůznější světové kultury) velmi úzce souvisí rovněž medializace (šíření nejrůznějších sdělení prostřednictvím médií do celého světa se snahou zasáhnout a ovlivnit co největší počet lidí). Nelze přesně vymezit, co je příčinou čeho, zda medializace má za následek stále rostoucí globalizaci nebo naopak. Co však jasné je, že tyto dva jevy jsou závislé jeden na druhém.

2.2 VLIV MEDIALIZACE NA SOUDOBÉ DĚTI A MLÁDEŽ

Podle Krause (2014, str. 113–114) „*žijeme v době masmédií, která vstoupila do života každého z nás, provázejí nás doslova na každém kroku, ovlivňují celou*

společnost. Jsou významným zdrojem informací, ale i sugestivním nástrojem dezinformací. Mohou člověku být přítelem i nepřitelem.“ A jak popisuje Hofbauer (2010, str. 116), média „ovlivňují vzdělávání a výchovu, volnočasový život i společenskou angažovanost současných dětí, mládeže i dospělých.“

Média, resp. masmédia, tedy hromadné sdělovací prostředky, mají dvě základní podoby – tištěnou, kam spadají noviny, časopisy, knihy a další tištěné publikace, a elektronickou, kam se řadí televize, rozhlas, počítač a v poslední řadě čím dál populárnější internet. Média jsou vedle rodiny, školy a vrstevnických skupin jedním ze socializačních činitelů, tzn., hrají důležitou roli v procesu socializace jedince.

Člověk, jak se shodují Kraus (2014, str. 59–60) a Nakonečný (1997, str. 317), přichází na svět jako bytost biologická a právě procesem zvaným socializace se stává bytostí společenskou. Pojem socializace lze tedy zjednodušeně vysvětlit jako vrůstání jedince do určitého sociokulturního prostředí – do určité společnosti.

Masmédia plní řadu funkcí, např. informační, vzdělávací, reklamní, zábavnou, relaxační a mimo jiné také socializační, kterou Kraus (2014, str. 126–127) označuje jako formativní. Tato funkce souvisí s tím, že média mají obrovskou sílu v ovlivňování a působení na lidi. Vliv médií na děti je pak navíc zesílen jejich neschopností rozlišovat mezi realitou a fikcí. Významný vliv médií na život současných dětí a mládeže potvrzují i Stašová, Slaninová a Junová (2015, str. 112), a to zejména z toho hlediska, že „prostřednictvím médií se děti a mládež seznamují se světem a společností, rozšiřují svoje sociální kontakty, sociální prostředí, zkušenosti a poznatky.“

Masmédia mají na život dospívajících jak pozitivní, tak negativní vliv. Za přínosné lze označit získávání velkého množství informací z celého světa, usnadnění mezilidské komunikace, poznávání nejrůznějších skutečností (od přírody, přes sport, až po vědu a techniku), poskytování vhodných příkladů chování a jednání a vedle toho také, podle Hofbauera (2010, str. 116), rozvíjení fantazie a zapojení se do mediálního působení. Mezi negativa, která mohou dospívající příjemce mediálních sdělení a vývoj jejich osobnosti ohrožovat, lze zařadit některé obsahy, se kterými se v masmédiích může mladý člověk setkat, jako je násilí, pornografie, erotika, morbidita apod. Další ohrožení pak spočívá ve skutečnosti, že média často poskytují divákovi zkreslený a ochuzený obraz světa bez osobních zkušeností. A pro leckterého mladého člověka se média mohou stát dokonce náhradou za reálný život, což může ve finále způsobit

komplikace nejen z hlediska psychologického, ale fyzického (např. nadváha, oslabení svalstva, zhoršení zraku...).

O tom, že hrají masmédia v životech dětí a mládeže důležitou roli, svědčí řada výzkumů, např. výzkum pražského Institutu dětí a mládeže, jež ve svém díle popsal Hofbauer (2010, str. 124). Tyto výzkumy dokazují, že sledování televize patří dlouhodobě k nejoblíbenějším volnočasovým aktivitám. Dalšími populárními činnostmi jsou potom poslech hudby nebo četba knih a časopisů.

O tom, že medializace života českých rodin, a tedy i dětí a mládeže, neustále narůstá, svědčí i výzkum zaměřený na životní styl současné rodiny, který publikoval B. Kraus v roce 2015 (in Stašová, Slaninová, Junová, 2015, str. 23). Podle tohoto výzkumu má více než 95 % respondentů ve své domácnosti alespoň jeden mobilní telefon, počítač nebo televizní přijímač. Výzkum dále potvrdil, že některé rodiny vlastní i více než jeden typ těchto médií. *„Průměrně vlastnily studované rodiny více než 3 mobilní telefony v rodině, více než 1 televizi a 1 počítač. Více než polovina domácností měla k dispozici více než dva počítače a dvě televize a více než 94 % rodin také dva a více mobilních telefonů.“* Co se týče připojení k internetu, výzkum prokázal, že více než 90 % rodin disponuje v současné době připojením na internet.

Velmi trefně shrnuje situaci ohledně medializace dětství a dospívání Kraus (2014, str. 129): *„Celkový význam a přínos masmédií pro život člověka tedy vyvolává polemiku. Na jedné straně nesporně obohacují život, rozšiřují obzor a slovem i obrazem zprostředkovávají události a zážitky z nejruznějších koutů celého světa. Tím však současně přispívají k naší celkové přesycenosti podněty, narušují člověku denní rytmus, ochuzují ho o spánek a přispívají k pasivnímu a konzumnímu životnímu stylu.“*

2.3 VÝVOJOVÉ PROBLÉMY SOUČASNÝCH DOSPÍVAJÍCÍCH

Mezi typické problémy dnešních dospívajících lze podle Langmeiera a Krejčířové (2006, str. 164) zahrnout, mimo jiné, tzv. sekulární (vývojovou) akceleraci, kterou autoři definují jako neustálé posouvání hranice dospívání z hlediska tělesného vývoje a pohlavní zralosti do stále nižšího věku. Zjednodušeně lze tedy říci, že děti vyrůstající v dnešní době dospívají čím dál dříve. Současně však dochází k jevu, o kterém lze hovořit jako o sociální retardaci, tzn. neschopnosti mladého jedince být a chovat se jako dospělý člověk po sociální stránce.

Další aktuální problémy současných dětí a mládeže lze spatřovat v nárůstu požadavků, kdy je soudobá společnost nastavena na úspěch a výkon, což může u dětí způsobovat strach z neúspěchu a selhání. A tento strach, jak je popisováno výše, může znamenat právě onu citovou nestabilitu, která je pro tato vývojová období typická. Zejména ve spojitosti s nárůstem sociálně patologických jevů, pak o stále se zvyšujícím tlaku na individuální výkon promítajícím se i do školního prostředí, ve kterém jsou děti často „nuceny“ k tomu být nejlepší, hovořili už před téměř 20 lety Matoušek a Kroftová (1998, str. 67).

Co nesmí být opomenuto, je samozřejmě také nárůst sociálních deviací, který je způsoben, jak uvádí Kraus (2014, str. 48), celou řadou příčin. Jednou z nich je prudký rozvoj techniky, které už leckdy člověk pro její velmi vysoké nároky nestačí. Další příčinou může být také nezaměstnanost způsobující *„celý řetězec dalších deviací od drobné majetkové kriminality počínaje až po závažnou trestnou činnost, prostituci, závislosti a sebevraždami konče.“* Ke zvyšování výskytu sociálních deviací dále přispívá celospolečenská a celosvětová krize, konzumní způsob života, stále se snižující morálka, rostoucí sociální diferenciace a v důsledku té také sociální vyloučení.

Za další problémy současnosti lze považovat rovněž zpeněžování dětství, nárůst svobody a volnosti, s čímž také souvisí špatné vnímání pojmů svoboda a demokracie – mladí lidé mají často pocit, že si mohou dělat, co chtějí. To potvrzují také Matoušek s Kroftovou (1998, str. 152), kteří považují *„změnu politického systému a uvolnění totalitárních systémů kontroly každého občana“* za jeden z nejpodstatnějších důvodů zhoršení stavu kriminality.

Pro dnešní adolescenty je pak dalším typickým znakem ekonomická závislost na rodičích, kdy dospělí lidé setrvávají mnohem déle u svých rodičů, než bývalo zvykem v dřívějších dobách. Dalšími problémy současnosti, které se přímo týkají rodiny a rodinného soužití a které mají na dnešní děti a mládež nesporný vliv, jsou podle Matouška a Kroftové (1998, str. 39–42) strukturální změny v rodině (dětí vyrůstající pouze s jedním rodičem, nejčastěji s matkou), sociální postavení rodiny (především pak rodiny z nejnižších vrstev společnosti), nedostatečná kvalita vztahů mezi rodiči a dětmi, přesouvání některých ze základních funkcí rodiny na jiné instituce (zejména na školu, která v současnosti kromě vzdělávací funkce přebírá rovněž funkci výchovnou a socializační). Dále hovoří Matoušek a Kroftová (1998, str. 66, 84–85) o tom, že jak slábne vliv některých rodin na děti (zvláště pak u pracovně vytížených rodičů) a snižuje

se jejich podpora ze strany rodiny, o to více pak narůstá vliv médií a vrstevnických skupin na tyto děti, pro které se jejich „parta“ stává důležitější skupinou než rodina a aby si v takové skupině získaly a udržely své místo, jsou často schopny udělat cokoli.

Podle Krause (2014, str. 57) navíc „celkový společenský vývoj nedává v dohledné době naději na změny k lepšímu, a nelze tedy očekávat ani významnější projevy ve směru úbytku sociálních deviací.“

3 IDOLY A VZORY A JEJICH FORMATIVNÍ VLIV NA SOUČASNÉ DOSPÍVAJÍCÍ

Pojem idol je vysvětlován v Diderotově encyklopedii jako „*modla; předmět zbožňování a uctívání*“ (1999, str. 322). Trochu odlišně ho pak vykládá Hartlův psychologický slovník, a to jako: „*osoba skutečná či fiktivní jako předmět obdivu, jako vzor*“ (Hartl, 1993, str. 76).

Je poměrně složité odlišit od sebe dva tolik podobné pojmy, jako jsou „idol“ a „vzor“, které jsou velmi často užívány také jako synonyma. Idol je někdo, koho zbožňujeme, obdivujeme a uctíváme, zatímco vzor je někdo, s kým se ztotožňujeme, komu se chceme podobat, jako kdo chceme být. „*Odlišnosti jednotlivých pojmů však není třeba přeceňovat...*“, oba „*plní různé funkce a působí různým způsobem. Výsledky jejich působení však závisí na několika proměnných. Bělka (2009) zmiňuje především intenzitu působení, délku vlivu a individuální význam pro ovlivňovanou osobnost. Důležitý je tedy i pohled percipienta na vzor a míra identifikace s ním*“ (Stašová, Slaninová, Junová, 2015, str. 90–91).

Vzory jako takové jsou pro děti důležité od velmi útlého věku, teprve později nabývají na důležitosti také vzory v přeneseném významu (idoly). Jak je již popsáno výše, mladý jedinec se během svého dětství a mládí socializuje – snaží se začlenit do společnosti – a tento proces pak probíhá prostřednictvím sociálního učení, které má několik základních forem – mimo jiné napodobování (imitace), které lze označit za nejvýznamnější a rozhodující faktor socializace člověka zejména proto, že právě nápodobou si dítě osvojuje základní lidské schopnosti a dovednosti (např. řeč či úsměv). Další formou sociálního učení je identifikace, tzn. ztotožnění s jednáním a chováním určitého modelu (jakési splynutí s modelem).

Rozdíl mezi nápodobou a identifikací je velmi výstižně popsán v Závěrečné zprávě výzkumu Národního institutu dětí a mládeže (NIDM) Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky k Hodnotovým orientacím dětí od 6 do 15 let: „*Během nápodoby se přejímá chování jiného člověka, často přitom probíhá neuvědoměle. Učení pomocí identifikace je rovněž založeno na přejímání chování druhých, ale motivy jsou odlišné. Při identifikaci je vzor přijímán jako jeden celek, na rozdíl od učení nápodobou, kdy je přejímáno pouze určité chování. Identifikace je založena na ztotožnění, přejímání chování je vyvoláno emocionálním vztahem nebo obdivem k určité osobě, kterou jedinec napodobuje s cílem být jako ona*“ (kolektiv autorů; NIDM MŠMT, 2011, str. 125).

Vzory a idoly, kterým se chce mladý člověk přiblížit, mu mohou pomoci v procesu utváření své vlastní identity. A přestože panuje názor, že pubescenti nejsou schopni (nebo nechťejí) akceptovat žádnou autoritu nebo řád, opak je podle Kohoutka (2009) pravdou. „*Ve skutečnosti dítě má potřebu autority, touží po vzoru, po přimknutí k silné osobnosti. Klade však vysoké nároky, má-li se jí podřídít a citově se k ní přimknout. Pubescent se řád podřizuje pouze tomu, koho plně obdivuje (koho považuje za mocného, velkého, úctyhodného či krásného)*“ (Kohoutek, 2009).

Kohoutek (2009) také mluví o tom, že vzor může dítěti poskytovat jak skutečná (ať už kladná, či záporná), tak fiktivní postava. To, koho si dítě vybere za svůj vzor, se potom promítá do jeho charakterových vlastností, protože právě ztotožnění s určitým identifikačním vzorem lze označit za „*hlavní mechanismus osvojování povahových vlastností a názorů*“.

Dále kolektiv odborníků z NIDM hovoří o tom, že vzory a idoly mohou být pro lidi nejen motivací stát se úspěšným, ale také činitelem velmi výrazně ovlivňujícím jejich chování, postoje nebo názory. V dnešním globalizovaném a medializovaném světě je dětem nabízen nespočet idolů a vzorů z nejrůznějších odvětví (sport, umění, politika...) především prostřednictvím masmédií (kolektiv autorů; NIDM MŠMT, 2011, str. 125).

3.1 IDOLY A VZORY – VÝSLEDKY DOSAVADNÍCH VÝZKUMŮ

Z výzkumu realizovaného na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové v roce 2009, jehož respondenty byly děti a mládež ve věku 6–17 let, vyplynulo, že

největší skupina dotázaných dětí a dospívajících (39,6 %) by se ráda podobala někomu z rodiny, přičemž převažovaly matky (15,5 %) nad otci (12,9 %) a jinými členy rodiny (8,8 %). Druhou nejčastější odpovědí (12,1 %) byl známý zpěvák a třetí pak významný sportovec, kterého si za svůj vzor zvolilo 10,8 % respondentů, mezi nimiž významně převažovali chlapci nad dívkami. Zajímavým zjištěním pro autory výzkumu bylo, že část dotázaných dospívajících (zejména studenti středních škol) uvedla, že žádný vzor nemají a mít nechtějí, protože chtějí být originál. Na otázku, co nejvíce na svém vzoru děti a dospívající obdivují, odpovídala nejpočetnější skupina (30,4 %), že povahové vlastnosti, které byly nejvíce oceňovány zejména u vzorů z rodinného prostředí. Další nejčastější odpovědi (22,7 %) byly schopnosti a dovednosti (ceněné zejména u sportovních vzorů), následované vzhledem, kterého si u svého vzoru cení 21,2 % dotázaných (Stašová, Slaninová, Junová, 2015, str. 94–101).

V roce 2011 pak Národní institut dětí a mládeže za podpory MŠMT v rámci projektu Klíče pro život realizoval výzkum „Hodnotové orientace dětí od 6 do 15 let“, jehož Závěrečná zpráva (2011, str. 124–132) popisuje tyto výsledky týkající se vzorů a idolů dětí a mládeže: 51 % dětí uvedlo, že má svůj vzor a 35 % vzor nemá (14 % na otázku neodpovědělo). U více než 15 % respondentů byl vzorem někdo blízký (nejčastěji maminka, která je spíše vzorem pro dívky, poté tatínek, k němuž inklinují více chlapci). Osoby z rodinného prostředí si za své vzory vybírají především mladší děti. 13 % dětí (převážně ze starší věkové kategorie) za svůj vzor považuje některého ze sportovců, 8 % pak z hudebníků a zpěváků a pro 3,3 % odpovídajících je vzorem nějaká fiktivní nebo pohádková postava (to platí opět spíše pro mladší děti, které neumějí odlišit skutečnou osobnost herce či herečky od postavy, kterou ve filmu ztvárňují). Mladší děti mají nějaký svůj konkrétní vzor a idol častěji než děti starší věkové kategorie. To si autoři výzkumu vysvětlují tím, že spolu se zvyšujícím se věkem roste také samostatnost jedince a klesá potřeba se s někým identifikovat a v období hledání sebe sama je i čím dál složitější někoho takového najít. Děti mají tendenci volit vzor a idol stejného pohlaví. 86 % dívek má za svůj vzor ženu a 90 % chlapců má mužský vzor. Důvodem, proč si děti vybraly určitý vzor, je podle většiny z nich (74 %) to, čeho v životě dosáhl a to, co umí. 40 % má pak svůj vzor kvůli vzhledu.

Podle Labusové (2011) „z výsledků výzkumu tak plyne vcelku jednoznačně nepřiliš optimistický závěr: Cesta většiny zdejších dětí k dospělosti je cestou ztráty pozitivních vlastností i pozitivního přístupu ke světu ve prospěch konzumu,

krátkodobých cílů a snižování zájmu o ostatní.“ Na druhou stranu Stašová, Slaninová a Junová (2015, str. 113) hodnotí výchovné působení vzorů jako „ne tak beznadějně, jak by se mohlo zdát. (...) děti se stále identifikují ve značné míře s lidmi ze svého bezprostředního sociálního okolí, především se svými rodiči, a to i ve věku puberty a adolescence. Děti obdivují a mají tendenci se identifikovat s reálnými osobami, s nimiž přicházejí do bezprostředního kontaktu.“

4 SPORT A SPORTOVNÍ OSOBNOSTI A JEJICH VÝZNAM V ŽIVOTĚ SOUČASNÝCH DĚTÍ A MLÁDEŽE

4.1 SPORT A JEHO FORMATIVNÍ VLIV NA DĚTI A MLÁDEŽ

Podle Evropské charty sportu „*se sportem rozumí všechny formy tělesné činnosti, které ať již prostřednictvím organizované účasti či nikoli, si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních*“ (MŠMT, 1994, čl. 2a).

Jak uvádí Zakrajsek (in Slepíčková, 2005, str. 27), v současnosti existují dva základní přístupy k pojetí sportu. První z nich považuje za základní znaky sportu hru, soutěž a výkon. Druhý přístup nahlíží na sport mnohem obecněji – jako na zábavu, rekreaci a cvičení.

Už Helanko v roce 1957, popisuje sport jako nejpoblíbenější volnočasovou aktivitu mezi mládeží západních zemí a označuje ho za největší světové hnutí této doby, jehož postupný vývoj lze doložit z různých historických pramenů. Co však není zcela jasné, je důvod vzniku sportu jako takového. Starší teorie uvádějí jako důvod realizování sportovních činností našimi předky jednoduše zvyšování fyzické kondice jako nutnost k přežití. Helanko se však ve svém výzkumu zaměřil na to, že sport není a nikdy nebyl jen a pouze o zvyšování fyzické zdatnosti, ale také o společenské interakci, která přispívá k socializaci člověka (Helanko, 1957, str. 229).

Z výzkumů realizovaných mezi českými dětmi a mládeží je patrné, že sport patří mezi jejich nejoblíbenější volnočasové aktivity. Jak uvádějí Flemr s Valjentem (2010, str. 81), Slepíčkův výzkum z let 1998–1999 dokázal, že sport je druhou nejčastěji uváděnou aktivitou ve volném čase (51 % respondentů), hned za schůzkami s přáteli.

Jiné výsledky však přinesl výzkum Saka a Sakové (2006, str. 32–37), realizovaný v roce 2006 mezi mládeží ve věku 14 – 19 let. Tento výzkum prokázal, že oblíbenost sportu jako náplně volného času klesá. Nejfrekventovanější aktivitou mezi respondenty bylo sledování televize (76 % dotázaných pravidelně, 19 % často), poté práce s počítačem a povídání s přáteli. Sportovním aktivitám se věnuje pravidelně pouze 20 % respondentů, často 23 % dotázaných, 16 % občas, 17 % výjimečně a překvapivých 19 % nikdy.

Aktivní sportování má za následek *„jak získávání motorických dovedností, tak utváření hodnotového systému, formování a akceptaci sociálních norem a zvyšování sociální kompetence. Vychází se z toho, že aktivní sportování navozuje sociální prostředí, které má v sobě potenciál umožňující jak urychlit, tak i zpomalit rozvoj osobnosti“* (Slepička, 2009, str. 113). Nejvíce se děti a dospívající učí chování pozorováním tzv. socializačních zprostředkovatelů, kterými jsou v oblasti sportu nejčastěji trenéři, starší spoluhráči nebo slavní sportovci. Slepička (2009, str. 115) hovoří o tom, že k největším změnám chování dochází v období pubescence. Dovalil (2002, str. 218) uvádí, že k výchovnému působení ve sportu dochází také záměrnou činností trenéra, který se vhodně zvolenými opatřeními snaží působit na osobnost a chování svých svěřenců.

Jak velký vliv sportovní aktivity na socializaci jedince mají, záleží mimo jiné i na intenzitě sportování. *„Proto v případech, kdy se sport stal jednou z hlavních náplní života jedince již od dětských let, bude jeho dopad do socializace výraznější než v případech, kdy sport je pouze předmětem epizodického zájmu“* (Slepička, 2009, str. 115).

Jak uvádí Langmeier s Krejčířovou (2006, str. 117), zatímco pro dítě v mladším školním věku má rozhodující vliv škola a její prostředí, u pubescentů výrazně nabývají na důležitosti mimoškolní působení, mezi která lze bez pochyb zařadit také sportovní aktivity. Fyzické schopnosti a dovednosti jsou pro děti a adolescenty velmi důležité a patří k těm zásadním vlastnostem, jak uvádí Strootová (2001, str. 134–135), podle kterých se dospívající často posuzují a hodnotí. A ještě dodává, že děti, které jsou ve sportu úspěšné, bývají také oblíbenější v kolektivu a daleko snáze a lépe jsou ostatními dětmi přijímány. Proč děti a mládež sportují, ukazuje řada výzkumů. Obecně jsou za hlavní důvody účasti dětí na sportu považovány: *„zábava, zlepšení schopností,*

příslušnost ke skupině, úspěch a získání uznání, zabavení se a vzrušení“ (Flemlr, Valjent, 2010, str. 82).

Ve spojitosti se sportem a jeho vlivem na socializaci dětí a mládeže je nutné zmínit, že sport a jeho vliv na děti a mládež může být jak kladný a prospěšný, tak negativní. Jaké pozitivní účinky má sport, je všeobecně známo – zvyšuje fyzickou kondici, rozvíjí motorické dovednosti, působí jako prevence civilizačních onemocnění, snižuje výskyt sociálně patologických jevů mezi dětmi a mládeží, pomáhá při začleňování dětí do kolektivu atd. O jeho negativních vlivech hovoří např. Dovalil a kol. (2002, str. 213–214), kdy zmiňují zejména ty nové rysy sportu, které jsou úzce spojeny s finanční, komerční, ale i politickou stránkou sportu – tlak rodičů či médií, finanční náročnost (ze sportu se pomalu ale jistě stává tvrdý business) atd. Slepíčka s Mudrákem (2013, str. 85) k negativním vlivům sportu na děti a mládež přidávají ještě nedodržování pravidel, tendenci k užívání látek zvyšujících výkonnost (nejrůznější dopingové prostředky) a agresivní projevy chování a násilí. Flemlr a Valjent jsou také toho názoru, že *„účinky sportu mohou být jak pozitivní, tak i negativní.“* Na danou problematiku se dívají z poněkud jiné stránky a tvrdí, že *„záleží na úhlu pohledu. Tento pohled se přirozeně bude velmi lišit dle různých kultur, jelikož každá kultura preferuje rozdílné hodnoty“* (Flemlr, Valjent, 2010, str. 86).

4.2 SPORTOVNÍ OSOBNOST JAKO IDOL A VZOR

Sportovní odvětví, jak popisuje Scott (2011, str. 11), se za posledních pár desítek let rapidně proměnilo, a to také díky médiím, která denně poskytují lidem na celém světě nepřehledné množství zpráv z aktuálního dění ze světa sportu a nejrůznějších sportovních událostí, ale také řadu nepřekonatelných příběhů nejvýznamnějších sportovců. Často však média soustřeďují pozornost jen na jejich *„finanční příjmy, přestupy, aféry a skandály jejich veřejného i soukromého života. Téměř utajena bývá jejich příprava k výkonům, jejich úsilí, odříkávání, překonávání mnoha překážek, rizik (např. zranění) apod.“* (Dovalil, Rychtecký, 2010, str. 62). Na druhou stranu Vrabec a Petranová (2013, str. 160–161) hovoří o médii poskytovaném převážně pozitivním obrazu profesionálních sportovců, který jednak způsobuje kladné vnímání sportovních osobností, ale je rovněž právě tím důvodem, proč *„sportovci působí na mnohé mladé lidi jako výrazné a inspirativní vzorové podněty.“*

Podle Flemra a Valjenta (2010, str. 82) „*právě vrcholoví sportovci představují inspiraci – jsou vzory, idoly zejména pro děti a mládež. Symbolizují úspěch, pro značnou část populace jsou spojeni se zábavou, vzrušením a odreagováním.*“ A Strootová (2001, str. 130) jim připisuje další důležitou roli – považuje je za jeden ze tří základních faktorů, které mají zásadní vliv na to, zda děti najdou zálibu ve sportu. Dalšími dvěma jsou potom socializační činitelé (nikoli tak, jak jsou popisovány v českých publikacích – rodina, vrstevníci, škola a média – ale spíše sportovní kultura jako taková, sportovní kluby, oddíly a další příležitosti ke sportování – např. tělesná výchova ve školách) a osobní vlastnosti a předpoklady (vlastní touha po pohybu a sportování).

Že jsou sportovní osobnosti populární i mezi dětmi a mládeží, je patrné z mnoha výzkumů. Jedním z takových je i výzkum z roku 2009, realizovaný týmem členů Katedry sociální pedagogiky Univerzity Hradec Králové, který ukázal, že za svůj životní vzor (osoba, se kterou se jedinec identifikuje natolik, že by se jí chtěl v dospělosti podobat) považuje sportovce 11,0 % dotázaných respondentů, kterými byly děti a mládež ve věku 6–17 let (Stašová, 2010, str. 380). A jak popisují Vrabec s Petranovou (2013, str. 159–160), dospívající nacházejí v obrazech sportovců zprostředkovaných médií celé řady vzorových podnětů. Podle jejich výzkumu si děti a mládež u sportovců nejvíce cení jednak jejich talentu a nadání na příslušnou sportovní disciplínu, ale rovněž také zodpovědnosti, vytrvalosti, cílevědomosti nebo upřímnosti. Autoři výzkumu byli však překvapeni, že nejčastěji oceňovanou vlastností u sportovců byla pomoc druhým. Další velmi pozitivně ceněnou charakteristikou je pak také skromnost a štedrost, často spojená se snahou sportovce pomáhat v rámci různých charitativních akcí.

Nejen sport jako takový (jak je popsáno výše), ale i samotní sportovci mohou působit nejen jako vzor pozitivní, ale i negativní. Všechny typy médií přinášejí každý den nekonečnou řadu informací a aktualit z nejrůznějších sportovních událostí a příběhů samotných sportovců a „*při sledování médií často dochází k identifikaci s hlavním hrdinou, byť jeho činnost, chování nebo postoje nejsou zrovna příkladné. To pak může směřovat k tomu, že se mladý člověk identifikuje s postavami, které mohou vykazovat různorodé a nezřídka též deviantní chování*“ (Stašová, 2010, str. 379). Nepochybně existuje řada sportovců, kteří svými činy, chováním a jednáním poskytují dětem a mládeži velmi kvalitní vzorec chování. Na druhé straně lze ve světě sportu narazit

na takové osobnosti, jejichž chování nelze považovat za morální a etické (nejčastěji ve spojitosti s užíváním zakázaných látek nebo poškozováním soupeřů). A podle Scotta (2011, str. 13) mohou být i tito sportovci a jejich neetické jednání svým způsobem dobrým vzorem pro ostatní, a to z toho úhlu pohledu, že podvody a nečestné jednání se nevyplácí a ve většině případů jsou, ať dříve, či později, potrestány. Pokud však je takovéto jednání sportovcem opakovaně předváděno bez odpovídající sankce, může se pro mnohé stát vzorcem chování, což ve své práci zmiňují Slepíčka s Mudrákem (2013, str. 86, 89) a upozorňují na to, že děti a mládež se často snaží podobat svému sportovnímu vzoru po všech stránkách.

Dovalil a Rychtecký ve své práci zmínili výsledky výzkumu z roku 2002, který ukázal, že 45 % české mládeže si za svůj vzor a ideál vybírá právě sportovce. Jak je ale uvedeno výše, podle novějšího výzkumu z roku 2009, je toto číslo mnohem menší – „pouhých“ 11 %. To však nemění nic na tom, že vzhledem k tomu, jak často se média zaměřují na ekonomickou úspěšnost sportovců, *„nelze se divit, že chování idolů je mnohdy napodobováno bez ohledu na to, zda se jedná o chování sociálně přijatelné či nikoli. Přitom veřejně prezentovaný model sportovního chování často vytváří jistou mravní normu lidského jednání nejen ve sportu“* (Dovalil, Rychtecký, 2010, str. 63). Velmi podobný názor na věc mají i Slepíčka s Mudrákem (2013, str. 86), kteří rovněž zdůrazňují, že rizikové chování mnohdy prostupuje ze sportu do „obyčejného“ života. A za nejnebezpečnější pak shledávají to, že takové vzorce chování, které si jedinec osvojí v dětství, si velmi často přenáší i do dospělosti.

4.3 SPORTOVCI JAKO VZORY A IDOLY – VÝSLEDKY DOSAVADNÍCH VÝZKUMŮ

Vzhledem k oblibě sportu jako volnočasové aktivity mezi dětmi a mládeží a rovněž čím dál silnějšímu působení médií a medializace sportu a vůbec celé společnosti, je pochopitelné, že se sportovní osobnosti stávají vzory a ideály velkého počtu dospívajících. To potvrzuje i řada výzkumů. Jedním z nejnovějších je výzkum realizovaný v roce 2009 Pedagogickou fakultou Univerzity Hradec Králové, jehož výsledky ukazují, že významný sportovec je vzorem pro 10,8 % dotázaných dospívajících. *Svoji volbu zdůvodňovali obdivem k úspěchu, uznání, schopnosti vypracovat se, možnosti cestovat po celém světě. Objevovaly se i zmínky o skromnosti a životním stylu, ale také o slávě a penězích“* (Stašová, Slaninová, Junová, 2015,

str. 103). Ale například výzkum Rychteckého a Dovalila z roku 2002 popisuje, že sportovce si za svůj vzor volí 45 % české mládeže.

Podle výsledků výzkumu Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, kterého se účastnilo 762 respondentů ve věku 6 až 17 let, děti u svých sportovních vzorů nejvíce oceňují jejich schopnosti a dovednosti (63,6 % respondentů), dále pak povahové vlastnosti (13,0 %) a aktivity, které sportovec koná (9,1 %). 3,9 % respondentů si pak nejvíce cení jejich vzhledu a stejný počet dotázaných pak oceňuje úspěch a výsledky svého vzoru (Stašová, Slaninová, Junová, 2015, str. 101).

4.4 SPORT JAKO SUBKULTURA

„Sport sám o sobě byl od 19. století důležitou subkulturou západní společnosti. Postupem doby se sport stal celosvětovou subkulturou, jak dokládají např. olympijské hry, světové šampionáty, tenisové turnaje, ale i různá exhibiční klání“ (Flemer, Vajlent, 2010, str. 79).

Přesně definovat pojem subkultura, jak uvádí Smolík (2010, str. 31), je nemožné, a to z důvodu obrovského množství definic konkrétních subkultur a přístupů jednotlivých autorů k jejich studiu. Např. Krech, Crutchfield a Ballachey (in Smolík, 2010) označují subkulturou ten díl kultury společnosti, který je charakteristický pro určitou část společnosti. A Barker (in Smolík, 2010) dodává, že subkultura je tedy *„tvořena skupinami lidí, kteří sdílejí zvláštní hodnoty a normy, v nichž se rozcházejí s dominantní nebo mainstreamovou společností a které nabízejí mapy významů, díky nimž je svět pro členy subkultury srozumitelný“* (Smolík, 2010, str. 31). Girtler (in Smolík, 2010) například termín subkultura neuznává a neguje. Předpona „sub-“, podle něho staví danou kulturu do nižšího společenského postavení, a proto namísto tohoto pojmu využívá označení okrajová kultura).

Velmi zjednodušeně lze říci, že subkultura je kultura uvnitř kultury, která vykazuje určité specifické znaky. Subkultur lze ve světě najít nepřeberné množství. Existují subkultury podle nejrůznějších hledisek – např. podle profesí (učitelé, dělníci apod.), podle lokality a prostoru (Češi, Moravané atd.), podle věku (senioři, mládež...), podle etnika (Romové, Vietnamci...), ale v neposlední řadě také podle životního stylu, kam patří mimo jiné i sportovci (dále lze jmenovat třeba subkulturu punku nebo emo a spoustu dalších).

Typickým znakem subkultury sportovců je především, i jak popisuje právě Strootová (2001, str. 136), podobný styl oblékání nebo upřednostňování některých oděvních značek typických pro určitý druh sportu.

Různé subkultury lze rozlišovat dokonce i v rámci jednotlivých sportů, což popisuje například Hošek, který uvádí, že *„si nelze nevšimnout, že některé sporty si vytvářejí svébytnou sportovní subkulturu, projevující se v mluvě, oblékání, hodnotové orientaci a z toho vyplývajícím životním stylu. Tak se v sociologii sportu mluví např. o subkultuře „klouzavých sportů“ (surfing, skateboarding, snowboarding aj.), kde jsou důležité pocity: „být free, cool a in“, tj. být svobodný, nevzrušeně dělat vzrušující věci a nechat se pohltit aktivitou, „být v ní“. (...) Obdobně existují např. subkultury motorových sportů“* (Hošek, 2005, str. 15). V současné době je sport tak rozšířeným prvkem, a někteří autoři (Flemer a Valjent, 2010, str. 79) hovoří o sportu dokonce jako o celosvětovém fenoménu, že lze říci, že svou vlastní subkulturu má každé sportovní odvětví – subkultura lyžařů, plavců, basketbalistů, atletů, cyklistů atd.

Strootová (2001, str. 136) hovoří o tom, že při tom, jak děti a mládež pokračují v účasti na sportovních aktivitách, stávají se čím dál schopnějšími, zdatnějšími a kompetentnějšími a začínají samy o sobě hovořit jako o sportovci, začínají nabývat identitu sportovce. Pohyb a sport jako takový se pro ně stává životním stylem a celkově jakousi sportovní kulturou, která může do značné míry ovlivňovat jejich osobnost.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

Tato část práce je rozdělena do čtyř oddílů. První z nich popisuje metodologický postup (kapitola č. 5) využitý při realizaci výzkumného šetření, které probíhalo na přelomu roků 2016 a 2017. Tato kapitola obsahuje popis výzkumného problému a cíle, výzkumných otázek a hypotéz, popisuje výzkumnou metodu, výzkumný soubor a způsob analýzy získaných dat. Druhý oddíl empirické části (kapitola č. 6) analyzuje výsledky výzkumného šetření, třetí oddíl (kapitola č. 7) pak obsahuje shrnutí získaných výsledků a ve čtvrtém oddíle (kapitola č. 8) je popsána diskuze nad výsledky získanými realizovaným výzkumným šetřením.

5 METODOLOGICKÝ POSTUP

5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÝ CÍL

O tom, že si jedinec, a zejména pak v období dětství a dospívání, tedy v období nejintenzivnějšího hledání vlastní identity, hledá svůj idol a vzor, někoho, komu by se chtěl podobat a jako kdo by chtěl být, není pochyb. Mezi pojmy idol a vzor není třeba, jak je popsáno výše, dělat velké rozdíly, proto je idol a vzor vnímán jako někdo, koho respondent obdivuje a komu by se chtěl podobat.

Vzhledem k tomu, že v současnosti patří sport k nejoblíbenějším činnostem ve způsobu trávení volného času, a to rovněž mezi dětmi a dospívající mládeží, a že tito vyrůstají pod obrovským medializačním tlakem, není překvapením, že si děti a mládež vybírají za svůj vzor a idol právě významné osobnosti ze světa sportu. Co však vede děti a mládež k tomu, že si za své vzory vybírají právě sportovce?

Cílem výzkumného šetření realizovaného v rámci této práce je určit, z jakých důvodů si děti a dospívající mládež vybírají za své vzory sportovce, a zjistit, do jaké míry a jakým způsobem se s nimi identifikují.

5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY

Pro výzkumné šetření byly vymezeny dvě výzkumné otázky, k nimž byly stanoveny následující hypotézy.

Otázka č. 1: Z jakých důvodů si děti a mládež vybírají konkrétní sportovce za své idoly a vzory?

Hypotézy:

- a. Chlapci si za svůj sportovní vzor vybírají osobnosti spíše mužského než ženského pohlaví.
- b. Dívky si za svůj sportovní vzor vybírají osobnosti spíše ženského než mužského pohlaví.
- c. U více než poloviny respondentů volba sportovní disciplíny předchází volbě sportovního idolu.
- d. Respondenti si vybírají své vzory spíše z toho sportovního odvětví, kterému se sami věnují, než z ostatních sportovních odvětví.
- e. Více než polovina respondentů, kteří aktivně nesportují, má svůj konkrétní sportovní vzor.
- f. Respondenti si své vzory vybírají více pro jejich výborné sportovní výsledky než pro jejich ostatní charakteristiky.

Otázka č. 2: Do jaké míry a jakým způsobem se s těmito sportovci identifikují?

Hypotézy:

- g. Více než 50 % respondentů sleduje denně své vzory na sociálních sítích.
- h. Respondenti se snaží svým vzorům přiblížit více z hlediska sportovních výsledků než z hlediska jiných charakteristik.

5.3 VÝZKUMNÁ METODA

Vzhledem ke zvolenému výzkumnému problému byla pro realizované výzkumné šetření využita primárně jedna z kvantitativních metod, a to konkrétně dotazník, který u respondentů zjišťoval, jak stanovuje Gavora (in Chráška, Kočvarová, 2015, str. 41), „*faktografické informace, názory, postoje, motivy apod.*“ Dotazník však obsahoval

rovněž otevřené otázky, které byly zpracovány kvalitativně. Protože pro stanovený výzkumný cíl není třeba znát přesnou identitu respondentů, byla zvolena anonymní forma dotazování. Dotazník byl vyhotoven v písemné podobě a předáván respondentům k písemnému vypracování.

Za nespornou přednost dotazníku jako výzkumné metody považují Chráska s Kočvarovou (2015, str. 41) „*rychlý a ekonomicky nenáročný sběr dat od velkého množství respondentů*“. Na druhou stranu je podle nich třeba počítat s vysokou mírou subjektivity. Dotazník nelze využít ke zjišťování reality, ale pouze toho, jak dotazovaní tuto realitu vnímají. V souvislosti s tímto uvádí Chráska (2016, str. 158) další nevýhodu dotazníku, a to, že „*nezjišťuje to, jací respondenti skutečně jsou, ale jen to, jak sami sebe vidí nebo chtějí, aby byli viděni*.“ Vzhledem k tomu, že cílem tohoto výzkumného šetření je zjistit především názory a postoje dětí a mládeže směrem ke sportovcům jako jejich životním vzorům, byla dotazníková metoda shledána za optimální způsob sběru dat.

Dotazník obsahoval 33 otázek a jejich formulace byla uzpůsobena věku respondentů. Po zpracování získaných dat byla tato zpracována do grafické podoby. Vzor dotazníku spolu s průvodním dopisem pro pedagogy, do jejichž výuky bylo zasaženo, jsou uvedeny v příloze diplomové práce.

5.4 VZOREK A VSTUP DO TERÉNU

Výzkumné šetření probíhalo na přelomu roků 2016 a 2017 a účastnilo se ho 238 respondentů ve věku 10–18 let. Protože byly dotazníky respondentům předávány osobně při výuce ve škole, jejich návratnost byla stoprocentní. Šest dotazníků však bylo ze zpracování vyřazeno, protože údaje v nich uvedené byly neúplné nebo nečitelné, a nebylo možné je vyhodnotit.

Základním souborem výzkumného šetření byli žáci druhého stupně základních škol, žáci středního odborného učiliště a studenti gymnázia a střední odborné školy. Vzorok byl konstruován na základě následujících kroků: školy, ve kterých šetření probíhalo, byly voleny zcela náhodně v rámci bývalého okresu Trutnov. Vybrány byly zejména ty školy, které spolupracují s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Trutnově, pomocí jejichž pracovníků jsem do škol dotazníky distribuovala. Dalším faktorem ovlivňujícím výběr respondentů, byla ochota učitelů podílet se na výzkumném

šetření, zejména poskytnutím času žákům a studentům k vyplnění dotazníků v jejich vyučovacích hodinách. Významným činitelem, majícím vliv na účast žáků a studentů ve výzkumném šetření, byla pak jejich přítomnost ve škole v den realizace šetření.

Vzhledem k nízkému počtu respondentů v základním souboru výzkumného šetření (238 účastníků) a rovněž z důvodu jeho značné omezenosti územní struktury (pouze některé ze škol v trutnovském okrese), jsem si vědoma nereprezentativnosti vzorku respondentů. I přesto však lze toto výzkumné šetření považovat za určitou sondu do problematiky sportovců jako idolů a vzorů současných dětí a mládeže.

Tabulka 1 - Složení základního souboru dotazníkového šetření

Věk Pohlaví	10–12 let		13–15 let		16–18 let		Celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%
Dívky	31	45,6	63	59,4	33	56,9	127	54,7
Chlapci	37	54,4	43	40,6	25	43,1	105	45,3
Celkem	68	100,0	106	100,0	58	100,0	232	100,0

Před zahájením samotného výzkumného šetření, byl realizovaný předvýzkum, z něhož získaná data nebyla zahrnuta do výsledků šetření. Cílem předvýzkumu je podle Gavory (2008, str. 84) „zjistit, zda výzkumný nástroj funguje a jak funguje.“ V rámci předvýzkumu byly realizovány rozhovory nad dotazníkem, jeho vstupní částí i jednotlivými položkami s respondenty, kterými byli chlapec ve věku 10 let a dívka ve věku 17 let. Na základě předvýzkumu byly následně upraveny některé z položek v dotazníku, aby byly srozumitelnější pro respondenty především z nejnižší věkové kategorie.

5.5 ANALÝZA DAT

Dotazníky byly respondentům předávány v písemné podobě s cílem vyhnout se tak riziku zkreslení dat při zadávání veřejného elektronického dotazníku. Data z ručně vyplněných dotazníků byla následně zadávána do elektronické podoby prostřednictvím aplikace Google Formuláře, která umožňuje získaná data transformovat do tabulkové podoby. K samotné analýze dat a zpracování výsledků získaných z dotazníků byly pak využity některé z funkcí tabulkového procesoru MS Excel.

6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

6.1 SPORT JAKO NÁPLŇ VOLNÉHO ČASU

Řada výzkumů, například Helanko (1957), Slepíčka (1998–1999), Sak a Saková (2006), Dovalil a Rychtecký (2002), Stašová (2009) nebo Vrabec a Petranová (2013), dokazuje, že sport patří mezi nejpopulárnější činnosti ve volném čase mezi dětmi a mládeží. Výjimkou není ani toto výzkumné šetření, které prokázalo, že z celkového počtu 232 dotázaných se 94,0 % respondentů zajímá o sport, přičemž 50,9 % z celkového počtu se věnuje sportu na závodní úrovni, 34,5 % má sport jako náplň svého volného času a 8,6 % dotázaných se sportu sice nevěnuje aktivně, ale rádi sledují sport v televizi nebo na internetu. Pouze 6,0 % respondentů uvedlo, že se o sport vůbec nezajímá.

Tabulka 2 - Sport jako náplň volného času z hlediska pohlaví

Sportování \ Pohlaví	Dívky		Chlapci		Celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%
Nesportuji, vůbec se o sport nezajímám.	7	5,5	7	6,7	14	6,0
Aktivně nesportuji, ale rád/a se na sport dívám.	12	9,4	8	7,6	20	8,6
Sportuji, ale pouze ve volném čase.	51	40,2	29	27,6	80	34,5
Sportuji a některému sportu se věnuji závodně.	57	44,9	90	85,7	198	85,3
Celkem	127	100,0	105	100,0	232	100,0

Z tabulky č. 2 jsou zřejmé rozdíly při volbě sportu jako náplně volného času mezi pohlavím. Výzkumné šetření ukazuje, že ve volném čase sportují daleko více dívky (40,2 % dotázaných dívek) než chlapci (27,6 % dotázaných chlapců). Není překvapením, že mnohem více chlapců (85,7 % respondentů) než dívek (44,9 %) se pak sportu věnuje na závodní úrovni. Důvod většího zájmu dívek o volnočasové sportovní aktivity může být právě ten, že se sportu nevěnují na závodní úrovni tolik jako chlapci, kteří mohou mít zásobu volného času omezenou právě z důvodu sportování v závodní podobě a svůj volný čas raději tráví jinými aktivitami, než dalším sportem. Dalším důvodem pak může být rovněž, vzhledem k současnému trendu být zdravý a fit, snaha udržet se sportováním ve volném čase v dobré zdravotní kondici.

Odlišnosti ve výběru sportu jako činnosti ve volném čase z hlediska věku respondentů jsou pak zřejmé z tabulky č. 3. Z výsledků šetření lze usuzovat, že se zájem o sport s narůstajícím věkem postupně vytrácí, kdy v nejmladší kategorii se o sport vůbec nezajímají jen 4,4 % respondentů, v kategorii starší 4,7 % a ve věku 16 až 18 let stoupá počet respondentů bez jakéhokoli zájmu o sport na 10,3 %. Podobné výsledky prokázalo šetření rovněž z hlediska závodní podoby sportování, kdy má tato forma sportování rovněž klesající tendenci a v nejmladší kategorii se sportu závodně věnuje 64,7 % respondentů, v kategorii starší už jen 46,2 % dotázaných a v kategorii nejstarších sportuje závodně 43,1 % dotázaných. Za jeden z možných důvodů klesajícího zájmu o sport se zvyšujícím se věkem lze považovat i nárůst povinností, kterých s tím, jak jedinec dospívá, samozřejmě přibývá. Mezi tyto povinnosti lze zařadit jednak vyšší nároky při studiu na střední škole, rovněž ale také povinnosti vyplývající z chodu domácnosti, kdy rodiče po dospívajících dětech vyžadují daleko větší spoluúčast a pomoc, než tomu bylo v raném dětství.

Tabulka 3 - Sport jako náplň volného času z hlediska věku

Věk Sportování	10–12 let		13–15 let		16–18 let		Celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%
Nesportuji, vůbec se o sport nezajímám.	3	4,4	5	4,7	6	10,3	14	6,0
Aktivně nesportuji, ale rád/a se na sport dívám.	6	8,8	9	8,5	5	8,6	20	8,6
Sportuji, ale pouze ve volném čase.	15	22,1	43	40,6	22	37,9	80	34,5
Sportuji a některému sportu se věnuji závodně.	44	64,7	49	46,2	25	43,1	118	50,9
Celkem	68	100,0	106	100,0	58	100,0	232	100,0

Co se týče druhu sportovního odvětví, z odpovědí na otázky „Jakému sportu se věnuješ závodně?“ a „Který sport praktikuješ ve volném čase?“ je zřejmé, že mezi nejpopulárnější sporty, kterým se dotázaní respondenti věnují na závodní úrovni, patří fotbal (25 respondentů) a florbal (24), dále atletika (14) nebo volejbal (7). Několik respondentů také zmínilo poměrně netradiční sporty, jako hasičský sport, balet nebo

rybářství. Ve volném čase pak respondenti nejraději praktikují běh (56 dotázaných), jízdu na kole (45), kulturistiku či posilování (24), fotbal (27), florbal (23) a plavání (20). Mezi odpověďmi se však objevovaly i nové sportovní disciplíny jako parkour, longboarding nebo freestyle, ať už na kolech či koloběžkách.

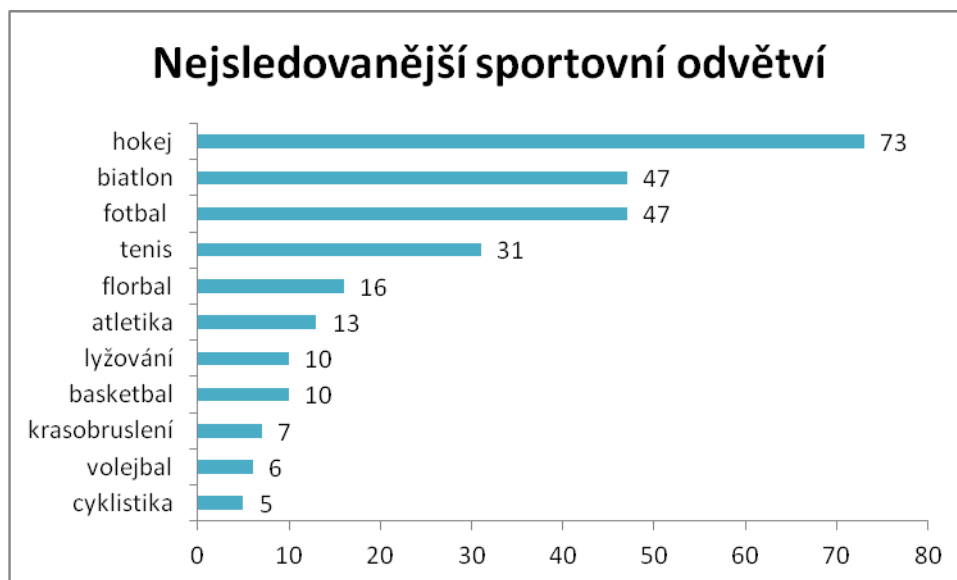
Za oblíbenou náplň volného času lze považovat také sledování sportu v televizi nebo na internetu, což dokazuje i toto šetření, jehož výsledky ukazují, že sport v této podobě sleduje 61,2 % respondentů, tzn. 142 dotázaných, z toho 75 dívek (59,1 % z celkového počtu dívek) a 67 chlapců (63,8 % z celkového počtu chlapců). Co se týče sledování sportu z hlediska věku, nejvíce se na sport dívají děti a mládež ve věku 13 až 15 let (67 dotázaných, tj. 63,2 % respondentů z této věkové kategorie), poté respondenti ve věku 10–12 let (45, tj. 66,2 %) a nejmenší zájem o sledování sportu jeví nejstarší kategorie (30 dotázaných, tj. 51,7 %), což znovu potvrzuje klesající tendenci zájmu o sport v souvislosti s narůstajícím věkem. Přímo na sportoviště se pak chodí dívat na závody či zápasy 136 dotázaných, tj. 58,6 %, přičemž 19 z nich (14,0 %) navštěvuje sportovní utkání a závody pravidelně a nevynechají téměř žádný zápas.

Z celkového počtu 118 dotázaných, jež uvedli, že se sportu věnují na závodní úrovni, 86 respondentů (tj. 72,9 %) vypovědělo, že některou ze sportovních disciplín sledují pravidelně na internetu nebo v televizi. Z tohoto počtu (86) pak 58 dotázaných, tj. 67,4 %, sleduje právě ten druh sportu, kterému se sami závodně věnují. Výsledky tedy hovoří jasně, že téměř třetina respondentů pravidelně sleduje televizní přenosy ze sportovních odvětví, ve kterém se sami nepohybují. Mezi těmito respondenty jsou zejména fanoušci biatlonu, který pravidelně sleduje 47 dotázaných, avšak na závodní úrovni nebo ve volném čase se mu nevěnuje žádný z respondentů. Kromě biatlonu je takovým sportovním odvětvím rovněž nejsledovanější hokej, na který se pravidelně dívá 73 dotázaných, přičemž na závodní úrovni se mu věnují jen 3 respondenti a ve svém volném čase pak 5 dotázaných.

Jak je patrné z grafu na obrázku č. 1, nejsledovanějšími sportovními odvětvími jsou podle tohoto výzkumného šetření hokej, který sleduje 73 respondentů, fotbal (53), biatlon (47), tenis (31) a dále florbal (16), atletika (13) nebo basketbal (10) a lyžování (10).

Tak velkou oblibu biatlonu (totožnou jako u fotbalu, nejpobulárnějšího sportu na světě vůbec) je možné vysvětlovat jednak výbornými výsledky českých biatlonistů

v posledních letech na velkých akcích (ať už mistrovství světa nebo poslední Olympijské hry v ruském Sochi) a stoupající popularitou tohoto sportovního odvětví v České republice, ale rovněž také faktem, že toto výzkumné šetření bylo realizováno v době po závodech Světového poháru v biatlonu v českém Novém Městě na Moravě, kde čeští sportovci opět předvedli vynikající výkony.

Obrázek 1 - Nejsledovanější sportovní odvětví (absolutní četnost)

6.2 SPORTOVEC JAKO IDOL A VZOR

Sportovce za svůj idol považuje 150 respondentů (tj. 64,7 %) z celkového počtu 232 dotázaných, což značně převyšuje například výsledky výzkumného šetření realizovaného Univerzitou Hradec Králové, které zaznamenalo, že významnému sportovci by se v dospělosti chtělo podobat „pouze“ 10,8 % dotázaných. Tento jev si lze vysvětlit tím, že by podíl těchto respondentů mohl být nižší, kdyby měli na výběr z několika možností (stejně jako u šetření Stašové a kol.) a nebyli dotazováni pouze na to, zda mají nějakého sportovce, kterého považují za svůj idol, jako tomu bylo v tomto šetření.

Výzkumné šetření dále ukázalo, že 103 respondentů z těch 150, kteří mají nějaký svůj sportovní idol, tj. 68,7 %, má více než jednoho sportovce jako svůj sportovní idol.

Mohlo by se zdát, že si sportovní osobnosti za svůj idol budou volit především chlapci a že dívky budou vybírat z jiných oblastí (hereček, zpěvaček apod.), ale toto výzkumné šetření prokázalo, že z celkového počtu 127 dívek, si sportovce za svůj vzor

zvolilo 63,0 % (tj. 80) dívek. Mezi chlapci má svůj idol ze světa sportu 66,7 % dotázaných, tj. 70 z celkového počtu 105 chlapců.

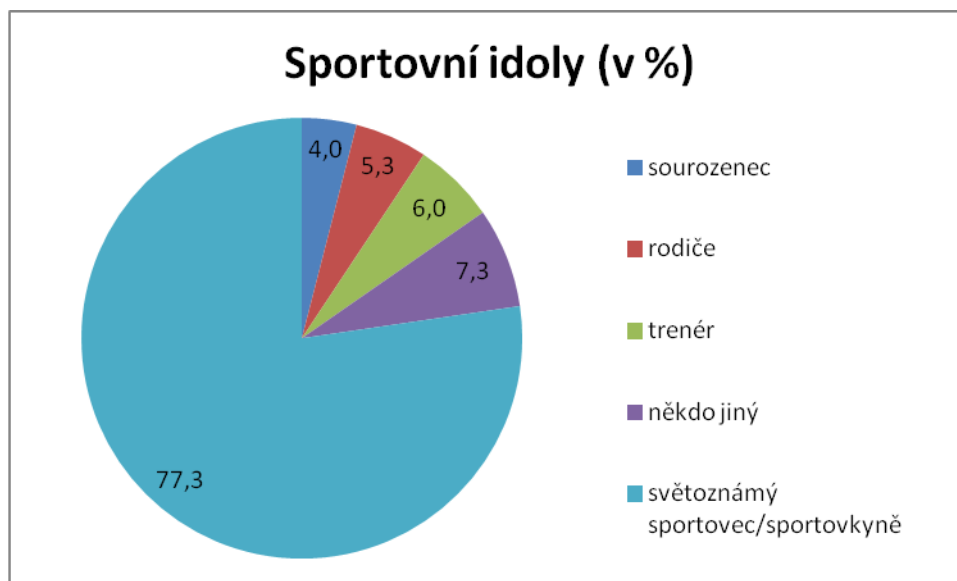
Z hlediska věkové struktury respondentů, kteří odpovídali kladně na otázku, zda mají nějakého sportovce, kterého považují za svůj idol, vyšly výsledky následovně (viz tabulka č. 4): v nejmladší kategorii (10–12 let) má svůj sportovní idol 51 dotázaných, tj. 75,0 % z celkového počtu 68 respondentů této věkové kategorie, v kategorii 13 až 15letých má sportovce za svůj idol 70 respondentů, tj. 66,0 % z celkových 106, a z nejstarších dotazovaných si za svůj idol vybralo právě sportovce 29 respondentů, tj. přesně 50,0 % z celku 58 dotazovaných. Znovu i zde můžeme pozorovat pokles zájmu o sport a sportovní osobnosti se zvyšujícím věkem respondentů.

Tabulka 4 - Máš nějakého sportovce, kterého považuješ za svůj idol?

Věk Sportovní idol	10–12 let		13–15 let		16–18 let		Celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%
ano	51	75,0	70	66,0	29	50,0	150	64,7
ne	17	25,0	36	34,0	29	50,0	82	35,3
Celkem	68	100,0	106	100,0	58	100,0	232	100,0

Zajímavým zjištěním bylo, že i respondenti, kteří aktivně nesportují, považují některou sportovní osobnost za svůj idol, a to konkrétně 12 dotázaných, tzn. 35,3 % z celkového počtu 32 respondentů, kteří uvedli, že se žádnému ze sportů nevěnují aktivně ať už na závodní úrovni, nebo jako volnočasové aktivitě. Z tohoto počtu (12) respondentů pak dva vypověděli, že sport nesledují ani v televizi nebo na internetu a přesto jsou jejich vzory právě sportovci, konkrétně španělský tenista Rafael Nadal (dívka ve věku 16–18 let) a argentinský fotbalista Lionel Messi (chlapec, 10–12 let).

Sportovním idolem nemusí být vždy nutně světoznámý sportovec, i když i toto šetření dokazuje, že právě tyto slavné sportovní osobnosti mezi idoly jasně vedou. Pro lepší orientaci, koho jako sportovce považují respondenti za svůj idol, jsou výsledky zpracovány graficky na obrázku č. 2.

Obrázek 2 - Sportovní idoly (%)

Nejčastějším sportovním idolem jsou světově známí sportovci či sportovkyně, které uvedlo 77,3 % dotázaných. Svého trenéra považuje za svůj sportovní idol 6,0 % dotázaných a 5,3 % má za svůj sportovní idol své rodiče (celkem 8 respondentů, z nichž bylo 6 dívek). Svého sourozence pak za svůj idol považuje 4,0 % dotázaných. 7,3 % respondentů uvedlo, že jejich sportovním idolem je někdo jiný, než ti z nabízených možností. Mezi uváděnými odpověďmi byli pak například kamarádi, dědeček, učitel, strýc a sportovci, které nelze považovat za světově známé (hráči HC Dvůr Králové nad Labem, nejznámější parkourista nebo nejlepší fotbalistky v České republice anebo také světově známá primabalerína).

Vzhledem k tomu, že se fotbal řadí mezi nejpobulárnější sporty, byli jako sportovní idoly jak chlapců, tak dívek, nejvíce zmiňováni právě fotbalisté. Mezi nejčastěji uvedenými jmény byli Portugalec Cristiano Ronaldo (16 dotázaných), Argentinec Lionel Messi (15) nebo Neymar Jr z Brazílie (10). Za nejsledovanější sport lze pak podle výsledků tohoto šetření považovat hokej, proto není překvapivým zjištěním, že vůbec nejčastěji zmiňovaným jménem bylo jméno nejslavnějšího českého hokejisty Jaromíra Jágra (17 respondentů). 13 respondentů pak uvedlo, že za svůj sportovní idol považují „nejrychlejšího muže planety“, jamajského sprintera, Usiana Bolta. Dalšími často jmenovanými sportovními osobnostmi byli čeští biatlonisté, kterým se v posledních letech mimořádně daří – Gabriela Koukalová (9) a Ondřej Moravec (3), a ze zahraničních pak samozřejmě nejlepší biatlonista současnosti Martin Fourcade (3). Čtyři dotázané dívky pak uvedly, že jejich idolem je česká tenistka

Barbora Strýcová. Stejný počet dívek (4) jmenoval za svůj sportovní idol nejlepší českou rychlobruslařku Martinu Sáblíkovou. Co lze považovat za příjemné překvapení, je, že se mezi zmiňovanými jmény současných známých sportovců objevila například i taková, jako Věra Čáslavská nebo Josef Váňa. A vzhledem k tomu, jak široká a různorodá je v současnosti nabídka sportovních disciplín, stejně tak různorodá byla přehlídka jmen sportovních idolů dotázaných respondentů. Objevovala se jména od těch nejznámějších, světově proslulých sportovců, po ty méně slavné až neznámé.

Je známo, že chlapci daleko častěji vyžadují a tíhnou ve svých životech k mužskému vzoru a dívky naopak ke vzoru ženskému. To ve velké míře potvrdilo i toto šetření, jehož výsledky hovoří o tom, že za svůj sportovní idol si chlapci volí sportovní osobnosti mužského pohlaví, a to všech 70 chlapců. Žádný z dotázaných respondentů neuvedl, že by jeho sportovním idolem byla žena. U dívek byla situace odlišná. Z celkového počtu 80 dotázaných dívek 44 (55,0 %) uvedlo, že jejich sportovním idolem je sportovní osobnost ženského pohlaví a zbylých 36 (45,0 %) považuje za svůj sportovní idol sportovce mužského pohlaví.

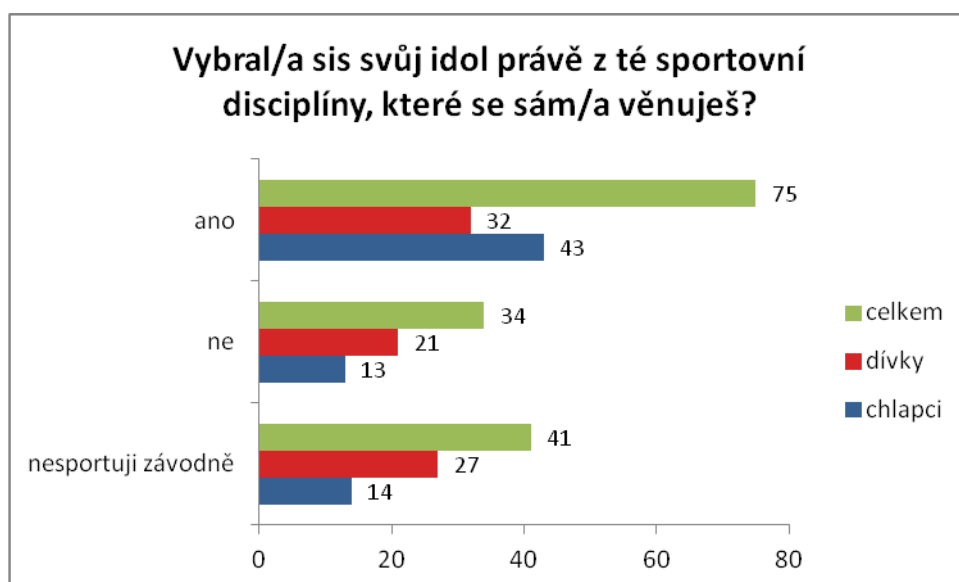
Chlapci považují za svůj idol sportovce mužského pohlaví ve všech věkových kategoriích bez rozdílu. Jak je patrné z tabulky č. 5, dívky v nejmladší kategorii upřednostňují spíše idol mužského pohlaví a stejně tak dívky v kategorii nejstarší (avšak rozdíly mezi volbami nejsou nijak markantní). Dívky ve věku 13 až 15 let na druhou stranu volí raději za svůj idol sportovní osobnost ženského pohlaví. Lze se domnívat, že ženy (spíše než muže) jako svůj sportovní vzor upřednostňují dívky ve věkové kategorii 13 až 15 let právě z toho důvodu, že toto období je tím, kdy dochází k nejintenzivnějšímu budování své vlastní identity, svého vlastního ženského já, a proto více tíhnou právě k ženám, které jsou úspěšné, silné a obdivované.

Tabulka 5 - Volba sportovního idolu u dívek podle věku

Věk dívek Sportovní idol	10–12 let		13–15 let		16–18 let		Celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%
Ženského pohlaví	13	29,5	26	59,1	5	11,4	44	100,0
Mužského pohlaví	12	33,3	17	47,2	7	19,4	36	100,0

Výzkumné šetření se dále zajímalo o to, zda si respondenti vybírají svůj sportovní idol právě z toho sportovního odvětví, kterému se sami věnují. Nejen základní

dovednosti, jako je úsměv, pozdrav a jiné, ať už vhodné či nevhodné projevy chování a jednání, se učí jedinec nápodobou. Napodobování je velmi časté i ve sportu, kdy se mladý sportovec učí prostřednictvím pozorování zkušenějších sportovců a také proto není neobvyklé, že si svůj idol vybírají dospívající právě v té sportovní disciplíně, kterou sami provozují. To potvrdilo i toto výzkumné šetření, které prokázalo, jak je zřejmé z grafického znázornění na obrázku č. 3, že 75 respondentů (tj. 68,8 %) z těch, kteří uvedli, že se některé disciplíny věnují závodně, si svůj sportovní vzor zvolilo právě z té sportovní disciplíny, které se sami věnují. Zbýlých 34 (tj. 32,2 %) uvedlo, že si svůj sportovní idol vybrali z jiného sportovního odvětví, než sami praktikují. Zbývajících 41 respondentů, kteří mají svůj sportovní vzor, se však žádnému sportu nevěnují na závodní úrovni.

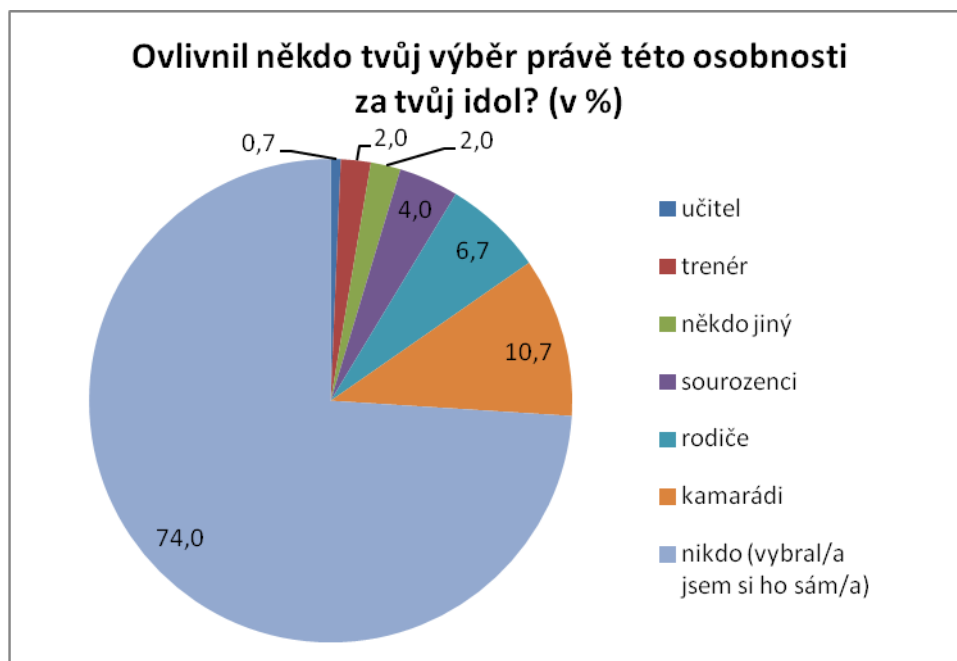
Obrázek 3 - Vybral/a sis svůj idol právě z té sportovní disciplíny, které se sám/a věnuješ?
(absolutní četnost)

Výzkumné šetření bylo rovněž zaměřeno na to, zda si respondenti vybrali svůj sportovní vzor až po tom, co zjistili, že je vynikající v tom sportovním odvětví, kterému se oni sami věnují, nebo zda si nejprve vybrali za svůj idol některého ze sportovců a teprve potom se začali věnovat právě tomu sportu, ve kterém vyniká jejich idol. Odpovědi na tuto otázku přinesly jasné výsledky. Nejpočetnější skupinu tvoří ti respondenti, konkrétně 107 dotázaných (tj. 71,3 %), kteří si svůj sportovní idol vybrali až po zjištění, jak úspěšný je v jejich sportovní disciplíně. 25 dotázaných (16,7 %) odpovědělo, že je jejich sportovní vzor ovlivnil ve výběru sportovního odvětví, kterému se v současnosti věnují. Takto vlivnými idoly byli nejčastěji fotbalisti – L. Messi, který

k fotbalu přivedl 4 respondenty, Neymar Jr (2) a C. Ronaldo (2). Tři dotázané přivedl k atletice Usian Bolt a k volejbalu přivedla 3 respondentky Markéta Sluková. Zbýlých 18 dotázaných (12,0 %) uvedlo, že svůj sportovní idol začali obdivovat ze zcela jiného důvodu. Například dívka z věkové kategorie 16–18 let, jejímž sportovním vzorem je česká nejúspěšnější gymnastka v historii Věra Čáslavská, kterou začala obdivovat po tom, co zjistila, že „*nevzdala hold sovětským sportovkyním, když bylo Československo okupováno*“. Chlapec z věkové kategorie 13–15 let odpověděl, že svůj idol, kterým je americký herec Sylvester Stallone, začal obdivovat, „*protože se z ulice dostal ke sportu a pak i k filmu, kde je hlavně ted*“. A dívka ve věku 13–15 let vypověděla, že jejím sportovním vzorem je její trenérka, kterou obdivuje od doby, „*kdy jsem začala chodit k ní na koně a viděla jsem, jak sportu i koním rozumí*“.

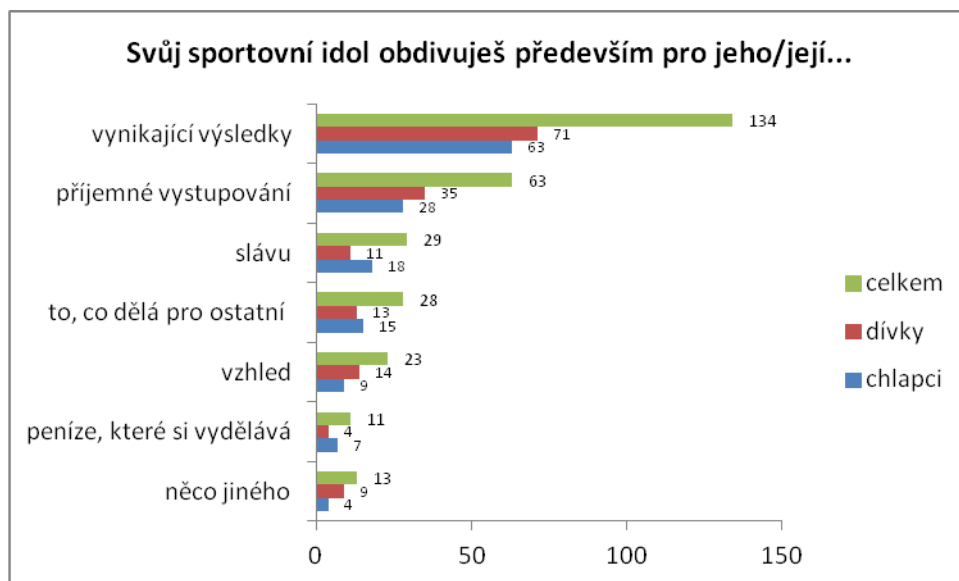
Šetření dále zjišťovalo, zda byli respondenti při výběru svého sportovního idolu někým ovlivněni a v případě že ano, pak kým konkrétně. Jak ukazuje graf na obrázku č. 4, nejčastěji (74 %, tj. 111 dotázaných) si svůj sportovní vzor vybrali respondenti sami. Druhou nejpočetnější skupinu (10,7 %, tj. 17 dotázaných) tvoří ti respondenti, které při volbě sportovce jako svého idolu ovlivnili kamarádi. 6,7 % (tj. 10) respondentů bylo při výběru svého idolu ovlivněno rodiči a 4,0 % (tj. 6) dotázaných pak svými sourozenci. Několik málo respondentů (4) bylo ovlivněno svým trenérem a učitelem. Ti respondenti, kteří uvedli, že je při výběru jejich sportovního idolu ovlivnil někdo jiný, pak uvedli bratrance, prarodiče, televizi a jeden z respondentů, jehož idolem je Sylvester Stallone, vypověděl, že na jeho volbu měly vliv především jeho filmy.

Těm respondentům, kteří vypověděli, že byli při výběru konkrétního sportovce za svůj idol někým ovlivněni, byl pak jejich sportovní idol nejčastěji představen vyprávěním o jeho dovednostech (14 dotázaných) nebo ukázkou v televizi (rovněž 14). Druhým nejčastějším prostředkem seznámení se s budoucím sportovním vzorem (11 respondentů) byla ukázka videa na internetu. Dalšími nástroji, díky kterým respondenti poznali svůj sportovní idol, byly profily daných sportovců na sociálních sítích (4) a časopisy nebo noviny (4).

Obrázek 4 - Ovlivnil někdo tvůj výběr právě této osobnosti za tvůj idol? (v%)

Výzkumné šetření se dále zaměřilo na to, co především respondenti na svém sportovním vzoru obdivují. Dotázaní nebyli limitováni jednou volbou, ale mohli vybrat až tři charakteristiky. Odpovědi jsou zpracovány graficky na obrázku č. 5, ze kterého je zřejmé, že nejčastěji svůj idol obdivují respondenti pro jeho nebo její vynikající výsledky (134 dotázaných, z toho 71 dívek). Druhou nejobdivovanější charakteristikou je příjemné vystupování sportovců na veřejnosti, kterého si cení 63 respondentů, z toho 35 dívek. Především pro jejich slávu své sportovní vzory uznává 29 respondentů, z toho 13 dívek. 28 dotázaných, z toho 13 dívek, pak uvedlo, že si u svého sportovního vzoru cení zejména toho, co dělá pro ostatní. Vzhledu si u svých idolů nejvíce cení 23 respondentů, z toho 14 dívek. Pro peníze, které si vydělává, obdivuje pak svůj idol 11 dotázaných, z toho 9 dívek. 13 respondentů pak uvedlo, že si u svého idolu cení nejvíce něčeho jiného. Například chlapec z věkové kategorie 16–18 let, obdivující slovenského cyklistu Petera Sagana, ho uznává zejména proto, že „*je originální*“. Nebo dívka ve věku 13 až 15 let, která za své sportovní vzory považuje různé české sportovce (konkrétně jmenovala např. tenisty Tomáše Berdycha a Barboru Strýcovou nebo sjezdového lyžaře Ondřeje Banka), uvedla: „*Fandím Čechům, takže když je vidím v televizi a jsou dobří a sympatičtí, mají mou podporu.*“ A chlapec z nejmladší kategorie (10–12 let), mající za svůj idol své trenéry breakdance, zmínil, že je nejvíce obdivuje proto, že „*jsou ochotní si na nás udělat čas*“.

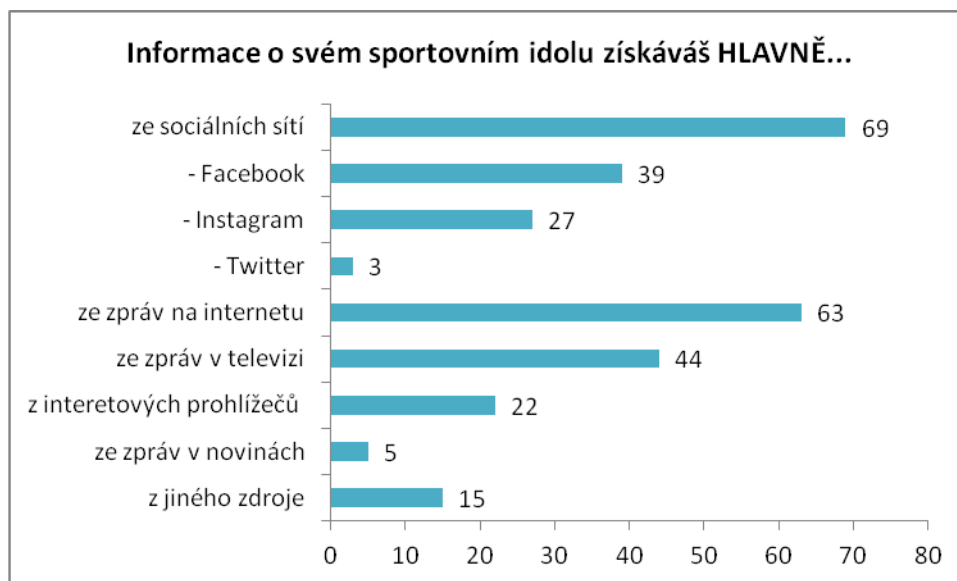
Obrázek 5 - Svůj sportovní idol obdivuješ především pro jeho/její... (absolutní četnost)

Současnému světu mladých lidí vládne sociální síť, jako je Facebook, Instagram nebo Twitter, kde mohou jejich uživatelé získat spousty informací a sledovat profily nejrůznějších osobností, firem, organizací a dalších. Toto šetření zjišťovalo, zda respondenti využívají sociální sítě také ke sledování svých sportovních vzorů. Z výsledků, které jsou patrné z tabulky č. 6, vyplývá, že respondenti se o svůj sportovní idol zajímají i na sociálních sítích. Největší skupina respondentů, konkrétně 84 (tj. 56,0 %) z celkového počtu 150 dotázaných majících nějaký konkrétní sportovní idol, uvedla, že se jednou za čas podívá, co jejich sportovní idol na svém profilu na sociálních sítích sdílel. Následovala skupina dotázaných, kteří profil svého idolu sledují každý den, přesně 29 z nich (tj. 19,3 % respondentů). Zde je zajímavé, že každý den profil svého oblíbeného sportovce sledují daleko více chlapci (25,7 % dotázaných chlapců) než dívky (13,8 % dívek). Profil svého sportovního idolu pak nemá možnost sledovat 21 respondentů, tj. 14,0 %. A svůj sportovní vzor a to, co sdílí na sociálních sítích, pak z důvodu nezájmu nesleduje 16 dotázaných, tj. 10,7 %. Tady se zřejmě potvrzuje fakt, že se o sport a vše kolem něj většinou zajímají spíše chlapci než dívky, protože z výsledků je zřejmé, že z těchto 16 dotázaných, kteří profil svého sportovního idolu nesledují, protože se o něj nezajímají, je 13 dívek (16,3 % dotázaných dívek) a jen 3 chlapci (4,3 % dotázaných chlapců).

Tabulka 6 - Sleduješ svůj sportovní idol na sociálních sítích?

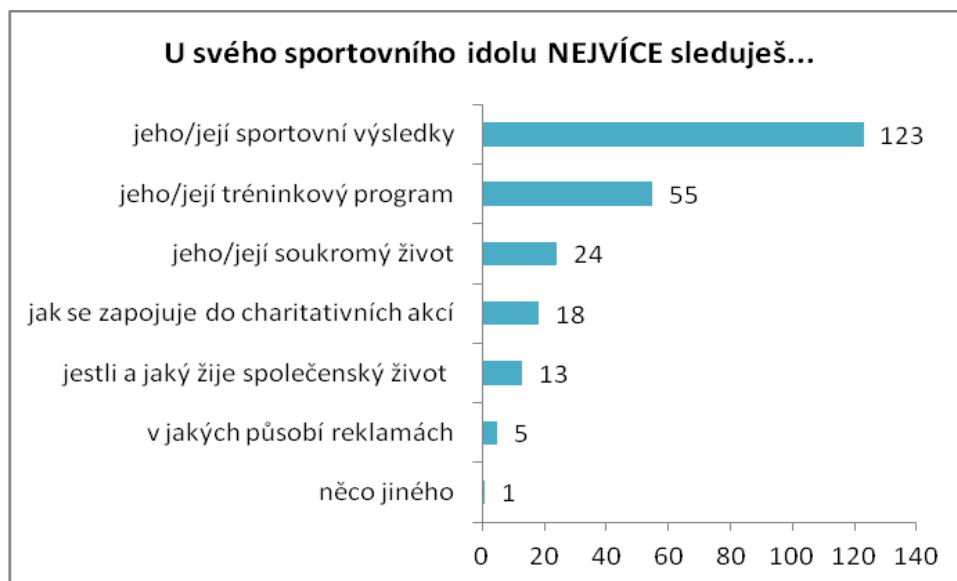
Pohlaví Sociální síť	Dívky		Chlapci		Celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%
Ano, každý den.	11	13,8	18	25,7	29	19,3
Ano, jednou za čas.	46	57,5	38	54,3	84	56,0
Ne, protože mě to nezajímá.	13	16,3	3	4,3	16	10,7
Ne, protože nemám možnost.	10	12,5	11	15,7	21	14,0
Celkem	80	100,0	70	100,0	150	100,0

Kromě sociálních sítí existuje celá řada dalších prostředků, prostřednictvím kterých se mohou respondenti ke svým sportovním idolům přiblížit a získávat o nich nejrůznější informace. Výzkumné šetření se tedy zaměřilo na to, prostřednictvím kterých dalších médií a nástrojů respondenti získávají informace o svých oblíbených sportovcích. Odpovědi na tuto otázku znovu potvrdily, že sociální sítě jsou v současné době mezi dospívajícími velmi populární, protože, jak ukazuje graf na obrázku č. 6, nejvíce informací o svých sportovních idolech si respondenti vyhledávají právě prostřednictvím sociálních sítí (69 dotázaných). Nejvyužívanějšími typy sociálních sítí, co do vyhledávání informací o oblíbených sportovcích, jsou podle šetření Facebook a Instagram. Druhým nejvyužívanějším zdrojem informací jsou potom zprávy na internetu, na základě kterých informace o svých idolech získává 63 respondentů. Populárním prostředkem k získání informací o sportovním vzoru patří rovněž televizní zpravodajství, díky kterému sleduje své sportovní idoly 44 respondentů. 22 dotázaných pak údaje o svých oblíbených sportovcích získává z internetu, kde si je vyhledávají prostřednictvím nejrůznějších prohlížečů (Google, Seznam atd.). Zpravodajství v novinách pak za svůj zdroj informací označilo 5 respondentů. Někteří respondenti (konkrétně 15) uvedli, že k získání informací o svém sportovním idolu využívají také jiné zdroje, ze kterých jmenovali především živé přenosy v televizi, zápasy a závody přímo na sportovištích a rovněž další velmi populární internetový server – Youtube.

Obrázek 6 - Informace o svém sportovním idolu získáváš hlavně... (absolutní četnost)

Vedle toho, kde respondenti získávají informace o svých sportovních idolech, se výzkumné šetření zabývalo rovněž otázkou, co především u svého vzoru dotázaní sledují. Jak znázorňuje graf na obrázku č. 7, nejvíce respondenti u svých idolů sledují jejich sportovní výsledky (123 dotázaných). O jejich tréninkový program, tedy jaká při tréninku realizují cvičení, jaké využívají pomůcky apod., se zajímá 55 respondentů. Co je zajímavé, o tréninkový program se ve větší míře zajímají dívky (26,2 % dívek) než chlapci (19,3 % chlapců). Soukromý život svého oblíbeného sportovce potom sleduje 24 dotázaných a není překvapením, že o soukromí svého sportovního vzoru mají větší zájem dívky (12,3 % dívek) než chlapci (7,3 %). Z výsledků šetření je rovněž zřejmé, že největší zájem o soukromý život svých idolů mají respondenti z nejstarší věkové kategorie (17,0 % dotázaných ve věku 16 až 18 let) oproti mladším kategoriím (10 až 12 let – 8,1 %, 13 až 15 let – 8,0 %). 18 respondentů se nejvíce zajímá o to, jak se jejich sportovní vzor zapojuje do charitativních akcí, přičemž o tyto záležitosti svých idolů se zajímají více chlapci (12,8 % chlapců) než dívky (3,1 % dívek). Jestli a jaký společenský život jejich idol žije, sleduje 13 dotázaných. O to, v jakých reklamách působí, se zajímá 5 respondentů. Jeden z dotázaných chlapců z nejstarší věkové kategorie, vypověděl, že také nejvíce sleduje to, jak se jeho sportovní idol (Petr Mrázek, hokejový brankář působící v NHL) „snaží být lepší než daleko zkušenější gólman v týmu, ve kterém hraje“.

Obrázek 7 - U svého sportovního idolu NEJVÍCE sleduješ... (absolutní četnost)

Výzkumné šetření se rovněž zajímalo o to, zda se respondenti snaží svým sportovním vzorům nějakým způsobem podobat. Výsledky přinesly jasné odpovědi. Z celkového počtu 150 respondentů, majících svůj sportovní idol, se mu snaží přiblížit 90 dotázaných (tj. 60,0 %), přičemž větší snahu podobat se svému oblíbenému sportovci mají chlapci (68,6 % z celkového počtu 70 chlapců) než dívky (53,8 % z 80 dívek). Mohlo by se zdát, že důvodem toho bude celkově větší zájem chlapců o sport obecně, avšak z dalších výsledků je zřejmé, že právě sportovními výsledky se svému sportovnímu vzoru snaží přiblížit více dívky než chlapci. Proto se lze domnívat, že dívky ve svém sportovním idolu hledají jen ty charakteristiky, týkající se právě sportování, zatímco chlapci se ve sportovci vzhlednou coby v mužském vzoru jako takovém.

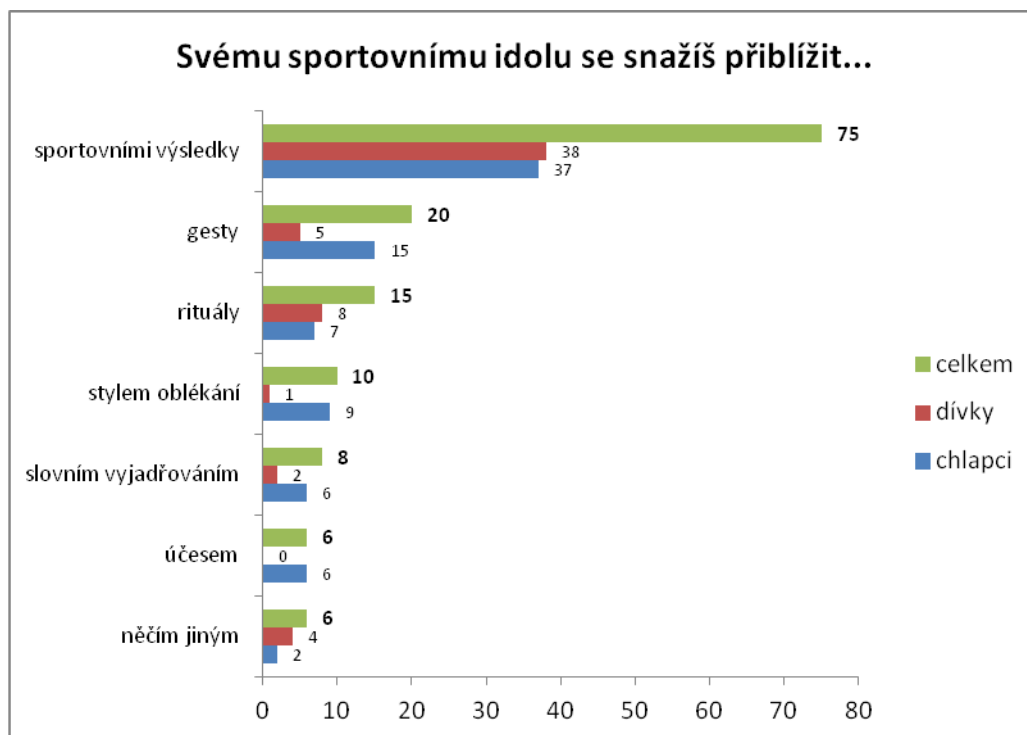
Jak je patrné z tabulky č. 7, zajímavé výsledky v této otázce přineslo šetření zejména vzhledem k věku dotazovaných. Respondenti nejmladší kategorie (10–12 let) se z větší části, konkrétně 64,7 % z nich, snaží svým sportovním idolům podobat, rovněž tak dotazovaní z kategorie 13 až 15letých, z nichž snahu podobat se, má 67,1 %. Naopak v kategorii nejstarších respondentů (16–18 let) se dotázaní vyjádřili z větší části, přesně 65,5 %, tak, že se svému sportovnímu idolu podobat žádným způsobem nesnaží. Tento jev je možné vysvětlovat jednak, jak už je zmíněno výše, klesajícím zájmem o sport jako takový v souvislosti s narůstajícím věkem respondentů, rovněž však tím, že toto věkové období (16–18 let) je charakteristické snahou osamostatnit se a být jedinečnou, nezávislou osobností bez potřeby někomu se podobat.

Tabulka 7 - Snažíš se svému sportovnímu idolu nějakým způsobem podobat?

Věk Snaha podobat se	10–12 let		13–15 let		16–18 let		Celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%
ano	33	64,7	47	67,1	10	34,5	90	60,0
ne	18	35,3	23	32,9	19	65,5	60	40,0
Celkem	51	100,0	70	100,0	29	100,0	150	100,0

Ve spojitosti se snahou podobat se svému sportovnímu idolu, se výzkumné šetření zaměřilo rovněž na způsob, jakým se tato snaha projevuje. U této otázky mohli respondenti volit rovněž až tři z nabízených možností. Z grafického znázornění odpovědí na obrázku č. 8 je zřejmé, že nejvíce dotázaných, konkrétně 75 respondentů, se snaží svému sportovnímu vzoru nejvíce podobat sportovními výsledky. Zde je zajímavý fakt, že právě sportovními výsledky se snaží svému oblíbenému sportovci podobat více dívky (65,5 % z 58 dívčích odpovědí) než chlapci (45,1 % z chlapeckých odpovědí). Druhý nejčtenější způsob byla gesta, kterými se snaží svému idolu připodobnit 20 dotázaných. Gesty se snaží naopak svému sportovnímu vzoru více podobat chlapci (18,3 % z nich) než dívky (8,6 %). Je faktem, že daleko častěji jsou gesta mezi sportovci vídaná mezi muži. Vezměme v potaz například nejznámějšího sprintera současnosti, Jamajčana Usiana Bolta, a jeho proslulé gesto střelby z luku a letícího šípu. Vhodným příkladem jsou pak také nejružnější oslavná gesta fotbalistů po vstřelené brance (polibek na ukazovák namířený směrem k nebi apod.). Dalším způsobem nápodoby v pořadí byly rituály (před závodem či zápasem), kterými se snaží podobat 15 respondentů a které upřednostňují více dívky (13,8 % z nich) než chlapci (8,5 %). Stylem oblékání se pak snaží svému sportovnímu idolu podobat 10 dotázaných. Tento způsob nápodoby pak daleko více upřednostňují chlapci (11,0 % z nich) než dívky (1,7 %). Možným důvodem toho je, že styl oblékání sportovců se velmi často vyznačuje spíše volností a pohodlím, jež upřednostňují více chlapci než dívky, které se v současnosti už ve velmi útlém věku snaží vypadat více žensky a přitažlivě, čemuž zatím sportovní styl oblékání příliš nepřeje. 8 respondentů se pak snaží svému oblíbenému sportovci připodobnit slovním vyjadřováním a tento způsob využívají rovněž spíše chlapci (7,3 %) než dívky (3,4 %). Účes pak za způsob nápodoby svého sportovního idolu zvolilo 6 respondentů, z nichž všichni byli chlapci. Stejný počet

respondentů (6) pak vypověděl, že se svému idolu snaží podobat něčím úplně jiným. Například dívka ve věku 10 až 12 let, věnující se baletu a mající za svůj sportovní idol jednu z významných ruských baletek, Maju Pliseckou, se snaží podobat se jí zejména ladností. Nebo dívka z věkové kategorie 13–15 let, jejímž idolem je tenistka Karolína Plíšková, se snaží napodobovat „její vychytávky, které používá a které mi přijdou chytré“. A chlapec ve věku 16–18 let, který za svůj idol považuje slovenského cyklistu Petera Sagana, by se mu chtěl nejvíce podobat povahou.

Obrázek 8 - Svému sportovnímu idolu se snažíš přiblížit... (absolutní četnost)

Výzkumné šetření dále zjišťovalo, zda respondenti viděli někdy svůj sportovní idol naživo, měli příležitost s ním mluvit, o čem spolu v takovém případě hovořili a co je na jejich setkání nejvíce překvapilo. Z celkového počtu 150 dotázaných, svůj idol spatřilo 41 respondentů, tedy 27,3 %. Z tohoto počtu dotázaných pak 28 respondentů mělo možnost se svým sportovním idolem hovořit osobně. Často (v 21 případech) tomu bylo u těch respondentů, kteří za svůj sportovní vzor označili někoho z rodiny (rodiče nebo sourozence) či trenéra. V případě rodinných příslušníků i trenérů, pak na otázku, o čem spolu hovořili, zmiňovali tito zejména výkony, které podali při posledním zápase či závodě, rozmluvy o technice a jak ji zdokonalovat, nebo o tom, jak se zlepšit v dané sportovní disciplíně, případně hovory obecně o sportu, který provozují. Ti respondenti

(7 dotázaných), kteří měli možnost setkat se se svým sportovním idolem, kterým je světoznámý sportovec, pak vypověděli například:

- dívka, 10–12 let, jejímž sportovním vzorem je francouzský biatlonista Martin Fourcade: „*O jeho slávě, a že sleduji jeho sportovní výsledky, ale moc jsem toho anglicky nenamluvila.*“
- chlapec, 13–15 let, mající za svůj sportovní idol rybáře Jakuba Vágnera: „*O jeho cestách a dobrodružstvích.*“
- dívka, 13–15 let, která obdivuje nejslavnějšího českého hokejistu, Jaromíra Jágra: „*O reprezentaci, životu mimo Českou republiku a celkově o sportu.*“

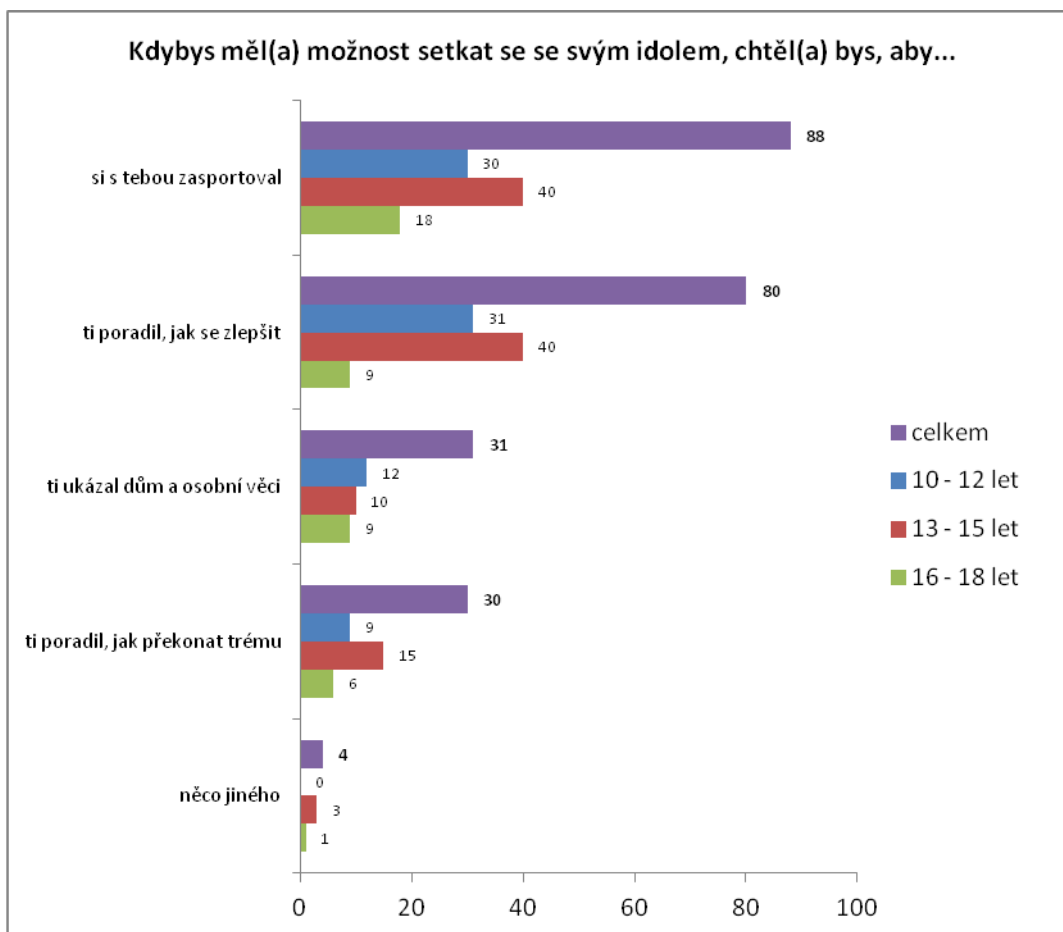
Při setkání se svým sportovním idolem byli všichni respondenti překvapeni příjemně. Nejčastěji zmiňovali jeho skromnost, vstřícnost k fanouškům a radost ze zájmu fanoušků. Nikdo z dotázaných při setkání se svým oblíbeným sportovcem nenarazil na nepříjemné jednání nebo chování, povýšenost ani „otrávenost“ ze zájmu fanoušků.

Výzkumné šetření rovněž zjišťovalo, zda by se respondenti chtěli se svým sportovním vzorem někdy setkat a co by spolu s ním rádi podnikli, kdyby měli tu možnost. Výsledky jednoznačně hovoří ve prospěch přání setkat se se svým idolem. Ze 150 dotázaných má tuto touhu 133 respondentů, tj. 88,7 %, přičemž dívky v téměř totožném poměru jako chlapci (téměř 89 % dotázaných u obou pohlaví). Z hlediska věku respondentů, jak je zřejmé z tabulky č. 8, nejvíce touží po setkání se svým sportovním idolem respondenti z věkové kategorie 13–15 let (91,4 % z nich), zatímco v nejmladší (10–12 let) a nejstarší věkové kategorii (16–18 let) touží po setkání necelých 14 % respondentů.

Tabulka 8 - Přál(a) by sis setkat se se svým sportovním idolem?

Věk \ Přání setkat se	10–12 let		13–15 let		16–18 let		Celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%
ano	44	86,3	64	91,4	25	86,2	133	88,7
ne	7	13,7	6	8,6	4	13,8	17	11,3
Celkem	51	100,0	70	100,0	29	100,0	150	100,0

Odpovědi na otázku, co by chtěli respondenti se svým oblíbeným sportovcem podniknout, kdyby se jim dostalo možnosti osobního setkání, jsou zpracovány graficky na obrázku č. 9. Nejvíce respondentů, konkrétně 88 z nich, by si rádo se svým sportovním idolem zasportovalo, přičemž tuto aktivitu upřednostňují zejména nejstarší dotázaní (41,9 % z nich). Za zajímavé lze považovat zjištění, že možnosti zasportovat si se svým sportovním idolem daly přednost více dívky (38,8 % z nich) než chlapci (36,9 %). Druhou nejpočetnější skupinou (80 dotázaných) jsou respondenti, kteří by ocenili, kdyby jim jejich sportovní idol poradil, jak se zlepšit v jejich sportovní disciplíně. Radu tohoto typu by nejvíce uvítali respondenti z nižších věkových kategorií (10–12 let a 13–15 let), konkrétně zhruba 37 % respondentů z každé kategorie, zatímco dotázaní v nejstarší kategorii (16 – 18 let) volili tuto možnost pouze ve 20,9 %. To je možné opět vysvětlovat tím, že dospívající v tomto věku se snaží být již nezávislími na jakékoli jiné dospělé osobě a snaží se o dosažení co největší míry samostatnosti. Další skupinou respondentů, přesně 31, jsou ti, kteří by rádi viděli dům a osobní věci svého sportovního vzoru. Největší zájem o soukromí svého oblíbeného sportovce, mají nejstarší dotazovaní, konkrétně 20,0 % z nich. Méně zájmu v tomto ohledu projeví respondenti z nejmladší kategorie (14,6 %) a nejmenší zájem o soukromé záležitosti svého idolu mají děti ve věku 13 až 15 let. Překvapivě mají o soukromí svého sportovního idolu daleko větší zájem chlapci, konkrétně 16,2 % z nich, než dívky (9,7 %). Téměř stejný počet respondentů (30) by pak uvítal, kdyby jim jejich sportovní idol poradil, jak překonat strach a trému ze soutěží a zápasů, přičemž počet dotázaných narůstá společně s věkem – v nejmladší kategorii 11,0 %, u respondentů ve věku 13 až 15 let 13,9 % a v nejstarší kategorii 14,0 %. Tuto aktivitu, co se týče pohlaví respondentů, upřednostňují spíše dívky (14,6 % z nich) než chlapci (11,5 %). Možným důvodem, proč se zájem o rady, jak se zlepšit v dané sportovní disciplíně, zvyšuje spolu s věkem, může být například i celková narůstající nejistota v souvislosti s postupným osamostatňováním se v životě dospívajícího jedince. Mezi respondenty, kteří vypověděli, že by se svým sportovním idolem rádi podnikli něco jiného, byly pouze dívky. Například dívka ve věku 13–15 let, jejímž idolem je americká gymnastka Simone Biles, uvedla: „*Prostě se s ní jen potkat, což je tak hodně těžké, když je z USA*“. Nebo dívka z nejmladší věkové kategorie (10–12 let), která za svůj sportovní vzor považuje ruskou balerínu Maju Pliseckou, by ráda, „*aby mi pomohla s arabeskami na špičkách*.“

Obrázek 9 - Kdybys měl(a) možnost setkat se se svým idolem, chtěl(a) bys, aby...
(absolutní četnost)

Současná, silně medializovaná doba nabízí zejména prostřednictvím internetu a sociálních sítí možnosti jejich uživatelům komunikovat s kýmkoli kdekoli na světě. Proto se výzkumné šetření zaměřilo rovněž na otázku, zda se respondenti pokusili se svým sportovním idolem nějakým způsobem zkontaktovat, jaký způsob komunikace k tomu využili a co bylo obsahem jejich sdělení. Šetření se rovněž zajímalo o skutečnost, zda sportovec na danou zprávu respondentům odpověděl. Z výsledků šetření jasně vyplývá, že pokus kontaktovat svůj sportovní vzor zrealizovala zhruba čtvrtina dotázaných respondentů, konkrétně 36 z nich, tj. 24,0 %. Šetření rovněž dokazuje, jak znázorňuje tabulka č. 9, že u dvou mladších kategorií je zájem o kontakt se slavnou osobností daleko větší (více jak čtvrtina dotázaných) než u kategorie nejstarších respondentů, z nichž pokus kontaktovat svůj sportovní idol učinilo pouhých 13,8 %. Zde se může opět ukazovat jednak pokles zájmu o sport s narůstajícím věkem, ale rovněž také slábnoucí intenzita obdivu k idolům vzhledem k rozvoji nezávislosti a autonomie osobnosti dospívajících jedinců.

Tabulka 9 - Pokusil(a) ses se svým sportovním idolem někdy zkontaktovat?

Věk Pokus o kontakt	10–12 let		13–15 let		16–18 let		Celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%
ano	14	27,5	18	25,7	4	13,8	36	24,0
ne	37	72,5	52	74,3	25	86,2	114	76,0
Celkem	51	100,0	70	100,0	29	100,0	150	100,0

Polovina z respondentů (přesně 18), kteří se pokusili o kontakt se svým sportovním idolem, považuje za svůj vzor někoho z rodinných příslušníků nebo svého trenéra. Tito pak jako způsob komunikace využili zejména telefonický kontakt, sms zprávu nebo soukromou zprávu na sociálních sítích. Druhá polovina dotázaných se pak snažila zkontaktovat se světoznámými sportovci. Nejčastěji (konkrétně 14 respondentů) k tomu využili komentář pod fotografií na profilu svého idolu na sociálních sítích, což opět dokazuje jejich sílu. Dva dotázaní pak kontaktovali svého oblíbeného sportovce prostřednictvím soukromé zprávy na sociálních sítích a zbylí dva respondenti využili ke komunikaci se slavným sportovcem e-mail. Jak je graficky znázorněno na obrázku č. 10, respondenti ve svých sděleních nejčastěji (22 z nich) gratulovali svému sportovnímu vzoru k výbornému výsledku. Druhým nejčastějším obsahem sdělení byla žádost o radu, jak se zlepšit v určité sportovní disciplíně, o kterou požádalo 14 respondentů. Dalších 8 dotázaných pak svému oblíbenému sportovci „posílali“ povzbuzení do další soutěže. Někteří respondenti, konkrétně 6 z nich, žádali pak svůj sportovní vzor o osobní setkání. Tři respondenti, kteří za svůj sportovní vzor považují své trenéry, uvedli, že obsahem zprávy bylo něco jiného. Například chlapec ve věku 10 až 12 let chválil svému trenérovi fotografii, kterou sdílel na sociálních sítích, nebo dívka z věkové kategorie 13 až 15 let žádala trenérku ve svém sdělení o autogram. Z počtu 36 respondentů, kteří se pokusili svůj sportovní idol kontaktovat, se odpovědi dočkalo 20 z nich, z nichž 8 obdrželo reakci od světoznámého sportovce, kterým byli dle výpovědí respondentů např. fotbalisté Lionel Messi a Cristiano Ronaldo, biatlonistka Gabriela Koukalová, hokejista Jaromír Jágr nebo bojovník ve smíšených bojových uměních Conor McGregor.

Obrázek 10 - Co bylo obsahem tvé zprávy? (absolutní četnost)

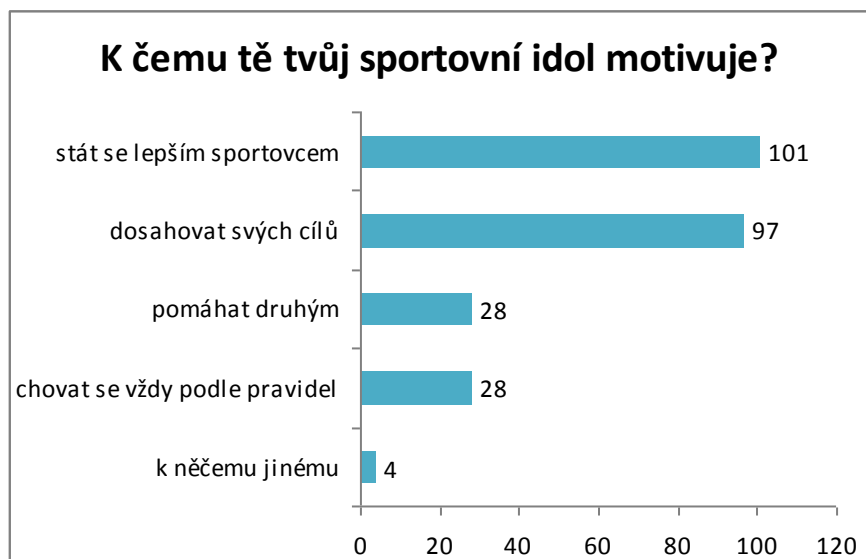
Protože idol může mít na dospívajícího jedince velmi výrazný formativní vliv, výzkumné šetření se rovněž zaměřilo na fakt, zda respondenty jejich sportovní idol k něčemu motivuje a v případě, že ano, zjišťovalo k čemu konkrétně. Velká většina respondentů, konkrétně 130 z celkového počtu 150, tj. 85,7 %, vypověděla, že je jejich sportovní idol motivuje. O něco více jsou pak svým sportovním vzorem motivováni chlapci (92,9 % z nich) než dívky (81,3 %), což může být rovněž důsledkem toho, že dívky se se svým sportovním vzorem ztotožňují ve větší míře pouze po sportovní stránce a svůj ženský vzor si nacházejí jinde než v oblasti sportu, kdežto chlapci vidí ve sportovci často mužský vzor jako takový. Co se týká věku respondentů (tabulka č. 10), opět je zde patrný rozdíl mezi mladšími a nejstarší věkovou kategorií, kdy v mladším věku jsou respondenti motivováni zhruba z 90 %, zatímco respondenty ve věku 16 až 18 let jejich idol motivuje „pouze“ v 72,4 % případů. Zde se může opět projevovat trend dospívajících v tomto věkovém období (16 až 18 let) docílit větší samostatnosti a nezávislosti na dospělých osobách.

Tabulka 10 - Motivuje tě tvůj sportovní idol k něčemu?

Věk \ Motivace	10–12 let		13–15 let		16–18 let		Celkem	
	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost	%
ano	46	90,2	63	90,0	21	72,4	130	86,7
ne	5	9,8	7	10,0	8	27,6	20	13,3
Celkem	51	100,0	70	100,0	29	100,0	150	100,0

Ve svém závěru se pak šetření zabývalo otázkou, k čemu konkrétně jsou respondenti svým sportovním idolem nejčastěji motivováni (graf na obrázku č. 11). I zde mohli respondenti volit hned tři z nabízených možností. Největší skupinu tvoří respondenti (přesně 101 z nich), které jejich idol motivuje k tomu stát se lepším sportovcem. Nejvíce jsou právě k tomuto motivování dotázáni z nejstarší kategorie, přesně 48,8 % z nich, zatímco u mladších respondentů jsou počty nižší – 36,4 % v nejmladší kategorii a 38,1 % v kategorii 13 až 15letých. Být lepším sportovcem jsou pak o něco více motivováni chlapci (41,5 % z nich) než dívky (36,7 %). Druhou nejpočetnější skupinu (97 respondentů) pak tvoří ti dotázaní, které jejich sportovní idol motivuje k dosahování svých cílů, přičemž nejvíce jsou k tomuto motivování respondenti z věkové kategorie 13–15 let, konkrétně 41,5 % z nich (zbylé dvě kategorie jen z 34,1 %). K tomu dosahovat svých cílů jsou naopak více motivovány dívky (43,8 % z nich) než chlapci (31,5 %). Mnohem méně respondentů, konkrétně 28, pak jejich idol motivuje k pomoci druhým lidem. Zde navíc počet respondentů klesá spolu s narůstajícím věkem, v nejmladší kategorii je motivováno 14,1 % dotázaných, v kategorii 13 až 15 let 9,3 % a v kategorii nejstarší pak 7,3 % dotázaných. Stejný počet dotázaných (28) je potom svým sportovním idolem motivován k tomu chovat se vždy podle pravidel. I v tomto případě klesá počet respondentů společně s věkem, kdy v kategorii 10 až 12 let je motivováno 14,1 % respondentů, v kategorii 13 až 15 let 10,2 % a v kategorii nejstarší jen 4,9 % dotázaných. Více jsou k chování podle pravidel motivováni chlapci (konkrétně 13,1 % z nich), než dívky (8,6 %). Čtyři dotázaní potom uvedli, že jsou svým sportovním idolem motivováni k něčemu jinému. Tito respondenti vypověděli například:

- dívka z nejmladší věkové kategorie (10–12 let), obdivující baletku Maju Pliseckou, je jí motivována k tomu „*věnovat se baletu, i když to zrovna nejde, nebo to není lehké*“;
- chlapec ve věku 16–18 let, jehož sportovním idolem je fotbalový brankář Petr Čech, který ho motivuje k tomu „*mít trpělivost*“;
- chlapec ve věku 16–18 let, je motivován svým vzorem, slovenským cyklistou Peterem Saganem, k tomu, že „*nic není nemožné*“.

Obrázek 11 - K čemu tě tvůj sportovní idol motivuje? (absolutní četnost)

7 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ

Pro toto výzkumné šetření byly stanoveny dvě výzkumné otázky, a aby bylo možné je zodpovědět, ke každé z nich byly formulovány konkrétní hypotézy.

První výzkumná otázka se ptá: **Z jakých důvodů si děti a mládež vybírají konkrétní sportovce za své idoly a vzory?** K této otázce byly stanoveny následující hypotézy:

- a. **Chlapci si za svůj sportovní vzor vybírají osobnosti spíše mužského než ženského pohlaví.**

Výzkumné šetření přineslo v tomto ohledu jasné výsledky. Všechny 70 dotázaných chlapců, jež vypověděli, že mají nějaký konkrétní sportovní vzor, má za svůj idol sportovce mužského pohlaví, čímž byla tato hypotéza potvrzena.

- b. **Dívky si za svůj sportovní vzor vybírají osobnosti spíše ženského než mužského pohlaví.**

Z výsledků šetření je patrné, že z celkového počtu 80 dotázaných dívek, které se vyjádřily kladně na otázku, zda mají nějakého sportovce či sportovkyni, kterého či kterou považují za svůj sportovní vzor, si 44 z nich (tzn. 55,0 %) za svůj vzor zvolilo sportovní osobnost ženského pohlaví, zatímco sportovce mužského pohlaví považuje za svůj idol 36, tj. 45,0 % dotázaných dívek. Z tohoto lze

usoudit, že dívky si skutečně ve větší míře volí za svůj sportovní vzor právě ženu z oblasti sportu, ovšem výsledky nejsou tak jednoznačné jako mezi chlapci. Avšak i tato hypotéza byla potvrzena.

c. U více než poloviny respondentů volba sportovní disciplíny předchází volbě sportovního idolu.

Celkový počet respondentů, kteří vypověděli, že mají nějaký svůj sportovní idol, dosáhl hodnoty 150 dotázaných. Z těchto pak 107 (tj. 71,3 %) odpovědělo, že si svůj sportovní vzor vybrali až po tom, co zjistili, že je tento vynikající právě v té sportovní disciplíně, které se sami oni věnují. Dalších 25 respondentů (tzn. 16,7 %) vypovědělo, že si nejprve zvolili svůj sportovní vzor, který je následně přivedl k tomu druhu sportu, kterému se nyní věnují. Zbylých 18 dotázaných (tj. 12,0 %) pak odpovědělo, že svůj sportovní vzor začali obdivovat ze zcela jiného důvodu. Vzhledem k tomu, že největší hodnoty dosahuje počet právě těch respondentů, kteří vypověděli, že si svůj sportovní vzor zvolili až po zjištění, jak moc úspěšný je právě v jimi vykonávané sportovní disciplíně, lze tuto hypotézu rovněž potvrdit.

d. Respondenti si vybírají své vzory spíše z toho sportovního odvětví, kterému se sami věnují, než z ostatních sportovních odvětví.

Z celkového počtu 109 respondentů, kteří vypověděli, že se některému ze sportovních odvětví věnují na závodní úrovni (zbylých 41 z těch, kteří mají nějaký svůj sportovní idol, uvedlo, že se žádnému sportu nevěnuje závodně), 75 dotázaných (tj. 68,8 %) odpovědělo, že si svůj sportovní vzor vybrali právě z té sportovní disciplíny, které se sami věnují na závodní úrovni. Zbylých 34 respondentů (tj. 32,2 %) vypovědělo, že si svůj sportovní idol zvolili ze zcela odlišného druhu sportu. Na základě těchto získaných hodnot lze i tuto hypotézu potvrdit.

e. Více než polovina respondentů, kteří aktivně nesportují, má svůj konkrétní sportovní vzor.

Z celkového počtu 32 dotázaných, kteří podle výsledků tohoto výzkumného šetření aktivně nesportují, přesně 12 respondentů (tj. 35,3 %) vypovědělo, že má svůj konkrétní sportovní vzor. Tato hodnota ovšem nedosahuje v hypotéze stanovených 50 %, a proto je tímto tato hypotéza vyvrácena.

f. Respondenti si své vzory vybírají více pro jejich výborné sportovní výsledky než pro jejich ostatní charakteristiky.

Pro ověření této hypotézy byl mimo jiné využit chí-kvadrát (χ^2) test, neboli test významnosti, který „ověřuje, zda četnosti, které byly získány měřením v pedagogické realitě, se odlišují od teoretických četností, které odpovídají dané nulové hypotéze. (...) Smyslem testu dobré shody chí-kvadrát je rozhodnout, zda jištěné (pozorované) rozdíly mezi preferencemi jednotlivých četností jsou statisticky významné“ (Chrásková, 2016, str. 64–65). Pro ověření byla stanovena nulová hypotéza (H_0): Četnosti respondentů, kteří obdivují svůj sportovní idol z uvedených důvodů, jsou stejně velké. Alternativní hypotéza (H_a) pak byla formulována následovně: Četnosti respondentů, kteří obdivují svůj sportovní idol z uvedených důvodů, jsou rozdílné. Tabulka č. 11 znázorňuje provedení chí-kvadrát testu, který ukazuje, že vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 rovna 265,7209302 je větší než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(6)$ rovna 12,592. Proto se nulová hypotéza (H_0) s 95% pravděpodobností zamítá a přijímá se hypotéza alternativní (H_a), tzn., že mezi důvody obdivu respondentů k jejich sportovnímu vzoru byly prokázány statisticky významné rozdíly.

Tabulka 11 - Chí-kvadrát: Důvod obdivu respondentů k jejich sportovnímu vzoru

Důvod obdivu	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	(P – O)	(P – O) ²	(P – O) ² /O
vynikající výsledky	134	43	91	8 281	192,5813953
příjemné vystupování	63	43	20	400	9,302325581
sláva	29	43	-14	196	4,558139535
to, co dělá pro ostatní	28	43	-15	225	5,23255814
vzhled	23	43	-20	400	9,302325581
peníze, které si vydělává	11	43	-32	1 024	23,81395349
něco jiného	13	43	-30	900	20,93023256
Σ	301	301	0	0	265,7209302

Z tabulky č. 11 lze pak rovněž vyčíst, že tím nejčastěji uváděným důvodem obdivu ke sportovnímu vzoru mezi dětmi a mládeží jsou právě vynikající sportovní výsledky, kterých si u svého sportovního idolu cení 134 dotázaných. Druhým nejčtenějším důvodem obdivu je příjemné vystupování sportovních osobností na veřejnosti, které oceňuje 63 respondentů. Pro jeho či její slávu pak svůj sportovní idol oceňuje 29 respondentů. 28 dotázaných uvedlo, že svůj vzor z oblasti sportu obdivují zejména pro to, co dělá pro ostatní (charitativní akce apod.). Především vzhledu si pak na svém sportovním idolu cení 23 respondentů. Pro peníze, které si vydělává, obdivuje svůj sportovní vzor 11 dotázaných. Dalších 13 respondentů pak uvedlo, že svůj sportovní idol obdivují ze zcela jiného důvodu.

Jak dokazuje výsledek chí-kvadrát testu, mezi důvody, proč konkrétně děti a mládež obdivují své sportovní idoly, existují statisticky významné rozdíly. A z jednotlivých odpovědí respondentů (pozorovaných četností) je pak zřejmé, že nejvíce z nich obdivuje svůj sportovní vzor především pro jeho či její sportovní výsledky, proto je možné tuto hypotézu potvrdit.

Nejen na základě potvrzených hypotéz, ale také s ohledem na celkové výsledky výzkumného šetření, lze na první výzkumnou otázku odpovědět takto: důvodů pro to, koho konkrétně si za svůj sportovní vzor dnešní děti a mládež vybírají, je celá řada. Velmi důležitou roli hraje zejména pohlaví, ale také věk respondentů. Dále mezi významné proměnné, vstupující do výběru sportovního vzoru, patří rovněž druh sportovního odvětví, kterému se dotázaní věnují ať už na závodní úrovni, nebo „pouze“ jako volnočasové aktivitě. Podstatným faktorem pro volbu konkrétní sportovní osobnosti za svůj vzor jsou pak pro současné děti a mládež sportovní výsledky, kterých tento sportovec či sportovkyně dosahují ve své disciplíně, a zrovna tak jeho či její chování a vystupování na veřejnosti, které respondenti u svých sportovních vzorů rovněž významně oceňují.

Druhá výzkumná otázka zní: **Do jaké míry a jakým způsobem se s těmito sportovci identifikují?** A k této byly formulovány následující hypotézy:

g. Více než 50 % respondentů sleduje denně své vzory na sociálních sítích.

Výsledky výzkumného šetření ukazují, že ze 150 respondentů, majících nějaký konkrétní sportovní vzor, 113 dotázaných chlapců a dívek (tj. 75,3 %) sledují svůj

sportovní vzor na sociálních sítích, přičemž 29 z nich každý den. Zbýlých 37 respondentů odpovědělo, že svůj sportovní idol na sociálních sítích nesledují, z nichž ovšem 21 jenom proto, že nemají možnost. Na základě těchto, výzkumným šetřením, získaných hodnot byla i tato hypotéza potvrzena.

h. Respondenti se snaží svým vzorům přiblížit více z hlediska sportovních výsledků než z hlediska jiných charakteristik.

K ověření této hypotézy byl mimo jiné rovněž využit chí-kvadrát (χ^2) test a pro jeho potřeby byla stanovena nulová hypotéza (H_0): Četnosti respondentů, kteří se snaží podobat svému sportovnímu vzoru uvedenými způsoby, jsou stejně velké. Alternativní hypotéza (H_a) pak byla formulována následovně: Četnosti respondentů, kteří se snaží podobat svému sportovnímu vzoru uvedenými způsoby, jsou rozdílné. Z tabulky č. 12 je zřejmý výpočet chí-kvadrát testu, který ukazuje, že vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 rovna 184,3 je větší než hodnota kritická $\chi^2_{0,05}(6)$ rovna 12,592. Proto se nulová hypotéza (H_0) s 95% pravděpodobností zamítá a přijímá se hypotéza alternativní (H_a), tzn., že mezi způsoby podobat se svému sportovnímu vzoru byly prokázány statisticky významné rozdíly.

Tabulka 12 - Chí-kvadrát: Způsob přiblížení se svému sportovnímu vzoru

Snaha přiblížit se	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	(P – O)	(P – O) ²	(P – O) ² /O
sportovními výsledky	75	20	55	3 025	151,25
gesty	20	20	0	0	0
rituály	15	20	-5	25	1,25
stylem oblékání	10	20	-10	100	5
slovním vyjadřováním	8	20	-12	144	7,2
účesem	6	20	-14	196	9,8
něčím jiným	6	20	-14	196	9,8
Σ	140	140	0	0	184,3

Tabulka č. 12 rovněž ukazuje, že největší počet dotázaných respondentů (75) se svému sportovnímu vzoru snaží připodobnit zejména dosahovanými sportovními

výsledky. Druhým nejfrekventovanějším způsobem nápodoby byly mezi respondenty gesta, kterými se snaží svému idolu podobat 20 z nich. 15 dotázaných pak svou snahu podobat se svému vzoru projevuje prostřednictvím rituálů (např. před zápasem či závodem apod.). Dalším možným způsobem nápodoby svého sportovního vzoru je stejný styl oblékání, který upřednostňuje 10 dotázaných. Slovním vyjadřováním se pak svému sportovnímu idolu snaží podobat 8 respondentů. Účes jako způsob nápodoby svého vzoru pak volí 6 dotázaných. Dalších 6 respondentů pak vypovědělo, že se svému sportovnímu vzoru snaží podobat něčím úplně jiným.

Jak značí výsledná hodnota chí-kvadrátu, mezi způsobem, kterým se snaží současní dospívající přiblížit svému sportovnímu vzoru, existují významné odlišnosti. Jednotlivé odpovědi dotázaných respondentů (pozorované četnosti) pak dokazují, že nejvíce z nich se snaží podobat svému idolu právě dosahovanými sportovními výsledky, a proto byla tato hypotéza rovněž potvrzena.

S ohledem na souhrnné výsledky výzkumného šetření a především pak na základě dalších potvrzených hypotéz je možné zodpovědět druhou výzkumnou otázku takto: jakou měrou a jakým způsobem se snaží současní dospívající identifikovat se svými sportovními vzory, je velmi individuální a ovlivněno řadou faktorů. Těmi nejvýznamnějšími činiteli jsou zejména věk a pohlaví respondentů a nelze samozřejmě opomenout také popularitu sportovní disciplíny, ve které konkrétní sportovní vzor působí, a možnost jejího sledování v médiích a na sociálních sítích. Z výsledků výzkumného šetření vyplynulo, že až tři čtvrtiny všech respondentů svůj sportovní idol sledují na sociálních sítích a někteří z nich (konkrétně čtvrtina z těchto 75 %) dokonce denně. Sociální sítě však nejsou jediným zdrojem informací, řada respondentů využívá rovněž dalších hromadných sdělovacích prostředků, jako jsou televize, internet nebo noviny. Výsledky šetření ukazují, že více než polovina respondentů (přesně 60,0 % z nich) se snaží svému sportovnímu vzoru podobat a nejčastějším způsobem přiblížení se svému sportovnímu vzoru je pak zejména dosažení co nejlepších sportovních výsledků. Z výsledků výzkumného šetření je rovněž zřejmé, že většinu respondentů, téměř 90 % všech dotázaných, jejich sportovní idol nějakým způsobem motivuje, přičemž nejvíce jsou dotázaní motivováni k tomu stát se lepším sportovcem, ale také k tomu dosahovat svých cílů.

8 DISKUZE

O tom, že jsou vzory v životě člověka důležité, není pochyb. Prostřednictvím vzorů se člověk učí. Učí se základním dovednostem, chování a jednání, učí se být součástí lidského společenství. Zároveň však vzory a idoly člověku umožňují a pomáhají formovat sebe sama, utvářet svou vlastní osobnost, svou identitu.

Vzory a idoly se v průběhu života s tím, jak se jedinec vyvíjí, samozřejmě mění. Jiné vzory máme v dětství, jiné během dospívání a zcela odlišné mohou být i v dospělosti. Kdo konkrétně a v které životní etapě se pro člověka stane jeho vzorem či idolem, je velmi individuální a ovlivněno celou řadou faktorů – z těch nejpodstatnějších lze jmenovat věk, pohlaví, ale také prostředí, ve kterém daný jedinec vyrůstá a ve kterém se pohybuje.

Vzory, ať už jsou jimi sportovci, umělci, rodiče, trenéři, učitelé, kamarádi či kdokoli jiný, mohou poskytovat jak kladné, tak i záporné vzorce chování a jednání. Ať tak či tak, jak uvádějí Stašová, Slaninová a Junová (2015, str. 114) „*vzory, příklady, idoly i modely lze vhodně využít při pedagogickém působení na mladou generaci.*“ Že mohou mít sportovci velký vliv na současné dospívající, dokazuje i výzkumné šetření realizované v rámci této diplomové práce, jehož výsledky potvrdily, že velkou většinu dětí a dospívajících jejich sportovní idol něčím motivuje a že se mu snaží určitým způsobem přiblížit a podobat.

Nejen pro práci učitele či vychovatele, ale rovněž pro „obyčejné a běžné“ působení rodiče je dobré si tento vliv dětského vzoru, ať už je jím kdokoli, uvědomovat a vhodně ho využívat. Lze pracovat jednak s pozitivními, ale i s negativními charakteristikami vzorů. Co se týče pozitivních vzorců chování konkrétně u sportovních idolů, zde není o čem dlouze diskutovat. Lze sem zahrnout dosažené sportovní výsledky, čestné a fair play jednání, pomoc druhým, účast na různých charitativních akcích a další a další aktivity, které mohou být pro dospívající dobrým příkladem. O negativním působení některých vzorů, a to i mezi sportovci, nemůže být pochyb. I tyto záporné vlivy však lze při práci s dětmi a mládeží vhodně využívat.

Nejtypičtějším příkladem mezi sportovními vzory a jejich negativním působením je samozřejmě doping, přesněji řečeno zneužívání dopingových látek. Na takovýchto příkladech je pak možné učit děti a mladé dospívající k tomu, že je sice chvála a úcty hodné snažit se dosáhnout vytyčeného cíle, nikoli však za každou cenu. Ze

soudobého sportovního prostředí je navíc známa celá řada případů, kdy byly za zneužívání dopingu sportovním hvězdám dodatečně odebrány tituly mistrů světa či olympijských vítězů. Tyto příklady jednání sportovních profesionálů pak mohou být pro děti a mládež varováním, že jakékoli podvodné jednání či chování může být kdykoli a kýmkoli objeveno a že podvádět se zkrátka nevyplácí. Nejde však jen o odebrání titulů za užívání dopingu, za provinění se proti pravidlům jsou trestány i daleko menší prohřešky, a to například, ve sportu čím dál častější, agresivita a hrubé chování. Takovéto porušování pravidel je sankcionováno například dvěma či více trestnými minutami v ledním hokeji nebo žlutou, resp. červenou kartou ve fotbale.

Vzhledem ke stále sílícímu vlivu médií a sociálních sítí je důležité nezapomenout na neschopnost dětí rozlišovat mezi realitou a fikcí a snažit se rozvíjet u nich kritické myšlení, které, jak zdůrazňují Stašová, Slaninová a Junová (2015, str. 114) *„není mladé generaci nijak cizí, ale často se uplatňuje pouze ve vztahu k rodičům a vychovatelům. Ve vztahu k mediálním hrdinům a mediálním hvězdám, se tato dimenze poněkud vytrácí.“* Proto je nutné s dětmi hovořit, vysvětlovat, ukazovat si, diskutovat... Učit se uvažovat a přes neustálý nátlak soudobé společnosti podřídit se všemu a všem si vytvářet svůj názor a vlastní postoj.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku idolů a vzorů současných dětí a mládeže. Jejím cílem bylo zjistit, z jakých důvodů si děti a dospívající mládež vybírají za své vzory sportovce a do jaké míry a jakým způsobem se s nimi identifikují. Obsahově je práce rozdělena do dvou základních částí – teoretické a empirické.

První, teoreticky orientovaná, část práce je sondou do několika oblastí a popisuje jejich dosavadní poznání. V jejím úvodu je teoreticky vymezeno období dětství a adolescence z hlediska ontogenetického vývoje. Následuje popis současné společnosti a jejího vlivu na děti a mládež se zaměřením na základní rysy dnešní společnosti, kterými jsou bez pochyby globalizace a s ní velmi úzce související medializace. Dále práce charakterizuje idoly a vzory a jejich formativní vliv na současné dospívající. Závěr první části je pak věnován sportu a sportovním osobnostem a jejich významu v životě současných dětí a mládeže. Na sport je zde nahlíženo zejména z hlediska jeho formativního vlivu na děti a mládež a rovněž jako na možnou subkulturu současné mládeže.

Druhá, empirická, část práce pak popisuje výzkumné šetření, které bylo realizováno na přelomu roků 2016 a 2017 mezi dětmi a dospívající mládeží ve věku 10 až 18 let. Pro šetření byla zvolena jedna z kvantitativních výzkumných metod, konkrétně dotazník, který obsahoval jak uzavřené, tak otevřené otázky, které však byly vyhodnoceny kvalitativně. Respondenty dotazníkového šetření byli žáci základních škol a středních odborných učilišť a studenti středních odborných škol a gymnázia na území bývalého trutnovského okresu.

Výsledky výzkumného šetření přinesly poměrně ucelené informace o tom, koho konkrétně a z jakých důvodů si děti a mládež vybírají za svůj sportovní vzor, čímž byly zodpovězeny obě výzkumné otázky formulované pro toto výzkumné šetření.

Že sport patří k nejpoblárnějším způsobům trávení volného času ať už mezi dětmi a mládeží, či dospělými, nelze popřít. Ostatně tento fakt potvrdilo i výzkumné šetření realizované v rámci této diplomové práce. A že sportovci patří mezi nejsledovanější mediální osobnosti, je také známým faktem. Obě tyto skutečnosti pak mohou být důvodem pro to, že si děti a mládež vybírají tak často právě osobnosti ze světa sportu za své vzory a idoly.

Takový sportovní vzor pak může být pro dítě i dospívajícího ukázkou pozitivních vzorců chování a jednání vhodných k nápodobě. Na druhou stranu však i sportovec může své obdivovatele, ať už vědomě či nevědomky, ovlivňovat negativním způsobem. A právě proto je nesmírně důležité a mělo by být svým způsobem naprostým základem práce s dětskými idoly a vzory s dětmi hovořit, vysvětlovat, ukazovat... Učit se umět mít svůj vlastní názor.

REFERENČNÍ SEZNAM

- 1) ATKINSONOVÁ, R. L., ATKINSON, R. C., SMITH, E. E., BEM, D. J., NOLEN-HOEKSEMA, S. *Psychologie*. Praha: Victoria Publishing, a. s., 1995. ISBN 80-85605-35-x.
- 2) ČERMÁK, I., HŘEBÍČKOVÁ, M., MACEK, P. (eds) *Agrese, identita, osobnost*. Tišnov: Sdružení SCAN, 2003. 316 s. ISBN 80-86620-06-9.
- 3) DOVALIL, J. a kol. *Výkon a trénink ve sportu*. Praha: Olympia, 2002.
- 4) GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 4. rozšířené vydání. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008. 272 s. ISBN 978-80-223-2391-8.
- 5) HOFBAUER, B., KAPLÁNEK, M. *Kapitoly z pedagogiky volného času. Soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7394-240-3.
- 6) CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, a. s., 2016. 256 s. ISBN 978-80-247-5326-3.
- 7) CHÁRSKA, M., KOČVAROVÁ, I. *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2015. 133 s. ISBN 978-80-7454-553-5.
- 8) KRAUS, B. *Společnost, rodina a sociální deviace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-411-3.
- 9) LABUSOVÁ, E. *České děti a jejich vzory. Čím starší, tím méně zájmu o dobro?* In *Děti a my: časopis pro rodiče, učitele a pracovníky pomáhajícím profesí*. 2011, 41 (11), str. 29. ISSN 0323-1879.
- 10) LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2. aktualizované vydání. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 368 s. ISBN 978-80-247-1284.

- 11) MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence. Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.
- 12) NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vyd. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0625-7.
- 13) PŘÍHODA, V. *Ontogeneze lidské psychiky I*. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971.
- 14) SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-490-3.
- 15) SKORUNKOVÁ, R. *Základy vývojové psychologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-253-9.
- 16) SLEPIČKA, P., HOŠEK, V., HÁTLOVÁ, B. *Psychologie sportu*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1602-5.
- 17) SLEPIČKOVÁ, I. *Sport a volný čas. Vybrané kapitoly*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1039-6.
- 18) STAŠOVÁ, L. Normalita a deviace v současné mediální kultuře – zamyšlení nad vzory současných dětí. In *SOCIALIA 2010 – Sociální deviace v kontextu společenských věd*. Sborník příspěvků z mezinárodní konference, Hradec Králové, 14.–15. 10. 2010. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. str. 377–382. ISBN 978-80-7435-091-7.
- 19) STAŠOVÁ, L., SLANINOVÁ, G., JUNOVÁ, I. *Nová generace. Vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-567-7.
- 20) *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. Svazek 3, g–j*. Praha: Diderot, 1999. ISBN 80-902555-5-8.

- 21) VRABEC, N., PETRANOVÁ, D. *Nové vzory mládeže v kontexte mediální komunikace*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2013. ISBN 978-80-8105-469-3.

DOKUMENTY ONLINE

- 22) *Evropská charta sportu*. [online]. MŠMT: 1994. [cit. 15. 10. 2016]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/38361_1_1/.
- 23) DOVALIL, J., RYCHTECKÝ, A. Budoucnost olympismu? *Studia Sportiva*. [online]. 2010/4, č. 1, str. 59–70. [cit. 16. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/dokumenty/pdf/Studia-sportiva-2010-4-1.pdf>.
- 24) FLEMR, L., VALJENT, Z. Socializace sportem. *Studia Sportiva*. [online]. 2010/4, č. 1, str. 71–87. [cit. 15. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/dokumenty/pdf/Studia-sportiva-2010-4-1.pdf>.
- 25) HELANKO, R. Sports and Socialization. *Acta Sociologica (Taylor)*. [online]. 1957, č. 2(4), str. 229–240. [cit. 13. 8. 2016]. ISSN 00016993. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=sih&an=17785013&scope=site>.
- 26) HOŠEK, V. *Psychologie sportu*. [online]. Praha, 2005. [cit. 29. 10. 2016]. Dostupné z: <vstvs.palestra.cz/data/psychologiesportu.doc>.
- 27) KOHOUTEK, R. Výzkumy osobnosti dětí a mládeže. *Psychologie v teorii a praxi*. [online]. 2009, listopad. [cit. 13. 8. 2016]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0911>.
- 28) SAK, P., SAKOVÁ, K. *Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže od roku 2007. Teoreticko-empirický analytická studie*. [online]. MŠMT, 2006. [cit. 16. 10. 2016]. Dostupné z: http://www.insoma.cz/Studie_MSMT_2006_fin.pdf.

- 29) SCOTT, A. N., Trailblazers, Tragedy, and Repentance: Women as Role Models in Sports. *Feminist Collections: Quarterly of Womens Studies Resources*. [online]. 2011, č. 32, str. 11–13. [cit. 13. 8. 2016]. ISSN 07427441. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=70701068&scope=site>.
- 30) SLEPIČKA, P., MUDRÁK, J. Psychosociální aspekty rizikového chování sportujících dětí. *Studia Sportiva*. [online]. 2013, č. 2, str. 85–93. [cit. 16. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.fsps.muni.cz/dokumenty/pdf/Studia-sportiva-2013-7-2.pdf>.
- 31) STROOT, S. Socialisation and participation in sport. *Sociology of Sport*. [online]. 2001, str. 129–147. [cit. 13. 8. 2016]. ISBN 9780415235945. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=2e6064af-e6fb-4b2f-97a5-560db007492e%40sessionmgr4010&vid=14&hid=4213>.
- 32) *Závěrečná zpráva hodnotové orientace dětí ve věku 6–15 let*. [online]. Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Školské zařízení pro zájmové vzdělávání; Klíče pro život, 2011. [cit. 16. 10. 2016]. Dostupné z: <http://userfiles.nidm.cz/file/KPZ/KA1-vyzkumy/zz-hodnotove-orientace-deti-ve-veku-6-15let.pdf>.

PŘÍLOHY

Seznam příloh

- 1) Dotazník
- 2) Průvodní dopis pro pedagogy

PŘÍLOHA 1 – DOTAZNÍK

Ahoj,

dostává se ti do rukou dotazník, který je určený pro potřeby mé diplomové (závěrečné) práce. Jeho vyplněním mi pomůžeš zjistit, jaké sportovce a proč si vy, děti a mládež, vybíráte za své idoly. Všechny informace, které zde uvedeš, jsou zcela anonymní – nikdo, pokud sám nebudeš chtít, nebude vědět, jak jsi odpovídal(a). Neexistují žádné špatné nebo správné odpovědi, vyber vždy tu možnost, se kterou nejvíce souhlasíš. Pokud není v zadání otázky uvedeno jinak, označ vždy jen jednu odpověď. Vyplnění dotazníku ti zabere asi 10 minut.

Předem ti děkuji za ochotu a pomoc.

1) Jsi...?

- a) dívka**
- b) chlapec**

2) Kolik ti je let?

- a) 10–12 let**
- b) 13–15 let**
- c) 16–18 let**

3) Jak to máš se sportováním?

- a) Nesportuji a vůbec se o sport nezajímám (ani v televizi nebo na internetu).**
- b) Nesportuji, ale rád se na sport dívám (v televizi, na internetu, jako divák na sportovišti...).**
- c) Sportuji, ale mám sport jen jako doplňkovou činnost ve svém volném čase.**
- d) Sportuji a některému sportu (nebo i více) se věnuji „závodně“.**

4) Děláš nějaký sport „závodně“?

- a) ne**
- b) ano. Napiš, prosím, jaký:**
.....

5) Sportuješ ve volném čase (i mimo sport, který děláš závodně)?

- a) ne
- b) ano. Napiš, prosím, kterému sportu se nejvíce věnuješ:
.....

6) Sleduješ pravidelně nějaký sport v televizi nebo na internetu?

- a) ne
- b) ano. Napiš, prosím, jaký:
.....

7) Chodíš se dívat na zápasy/závody přímo na sportoviště?

- a) ne
- b) ano, občas (několikrát do roka) se zajdu na nějaký závod/zápas podívat
- c) ano, na závody/zápasy se chodím dívat pravidelně a skoro žádný nevynechám

8) Máš nějakého sportovce, kterého považuješ za svůj idol?

- a) ne (Pokud ne, dotazník už dále vyplňovat nemusíš. Děkuji Ti za spolupráci.)
- b) ano

9) Máš více takových sportovců, které považuješ za svůj idol?

- a) ne
- b) ano

10) Kdo je tvůj největší sportovní idol? Napiš jeho/její/jejich jméno.

.....

11) Tato osoba...

- a) je světoznámý sportovec/sportovkyně/sportovci
- b) jsou rodiče
- c) je sourozenec/sourozenci
- d) je trenér
- e) je někdo jiný. Napiš, prosím, kdo:

12) Ovlivnil někdo tvůj výběr právě této osobnosti za tvůj idol? (Můžeš označit více odpovědí.)

- a) ne, vybral(a) jsem si ho/ji/je úplně sám/sama
- b) rodiče
- c) sourozenec (sourozenci)
- d) kamarádi
- e) učitel (učitelé)
- f) trenér
- g) někdo jiný, prosím, doplň:

13) Pokud tě při výběru tvého sportovního idolu někdo ovlivnil, kde/jak ti ho představil? (Můžeš označit více odpovědí.)

- a) vyprávěl mi o něm
- b) ukázal mi jeho profil na sociálních sítích
- c) ukázal mi ho v časopise/novinách
- d) ukázal mi ho v televizi
- e) ukázal mi video na internetu
- f) jinde/jinak. Napiš, prosím, kde/jak:
.....

14) Čím na tebe tato osoba na první dojem nejvíce zapůsobila?

- a) svými dovednostmi
- b) svým vzhledem
- c) tím, co všechno musel(a) podstoupit, aby se dostal(a) tam, kde je
- d) tím, co všechno sdílí na sociálních sítích
- e) něčím jiným. Napiš, prosím, čím:
.....

15) Tvůj sportovní idol...

- a) jsi začal(a) obdivovat po tom, co jsi zjistil(a), že je vynikající ve sportu, kterému se věnuješ.
- b) tě ovlivnil ve výběru sportu a přivedl tě právě k tomu sportu, kterému se teď věnuješ.
- c) jsi začal(a) obdivovat z úplně jiného důvodu. Prosím, doplň:
.....

16) Svůj sportovní idol obdivuješ především pro... (Můžeš označit nejvýš TŘI odpovědi.)

- a) jeho/její vynikající sportovní výsledky
- b) jeho/její slávu
- c) jeho/její vzhled
- d) jeho/její peníze, které si vydělává
- e) jeho/její příjemné vystupování na veřejnosti
- f) to, co dělá pro ostatní (charita apod.)
- g) něco jiného. Doplň, prosím, co:
-

17) Sleduješ svůj sportovní idol na sociálních sítích (Facebook, Twitter, Instagram)?

- a) ano, jeho/její profil sleduji každý den
- b) ano, jednou za čas se podívám, co na svém profilu sdílel(a)
- c) ne, jeho/její profil nesleduji, protože mě to nezajímá
- d) ne, jeho/její profil nesleduji, protože nemám možnost

18) Informace o svém sportovním idolu získáváš HLAVNĚ... (Můžeš označit nejvýš TŘI odpovědi.)

- a) ze zpráv v televizi
- b) ze zpráv v novinách
- c) ze zpráv na internetu
- d) z internetu, kde si prostřednictvím vyhledávačů (Google, Seznam atd.) hledám novinky
- e) z Facebooku
- f) z Twitteru
- g) z Instagramu
- h) z jiného zdroje, prosím doplň, z jakého:
-
- i) z jiné sociální sítě, prosím doplň, z jaké:
-

19) U svého sportovního idolu NEJVÍCE sleduješ... (Můžeš označit nejvýš TŘI odpovědi.)

- a) jeho/její sportovní výkony
- b) soukromý život (jeho/její rodina, vztahy...)
- c) v jakých působí reklamách
- d) jak se zapojuje do charitativních akcí
- e) jestli a jaký žije společenský život
- f) jeho tréninkový program (jaká při tréninku dělá cvičení, jaké využívá pomůcky apod.)
- g) něco jiného. Prosím, napiš, co:

20) Snažíš se svému sportovnímu idolu nějakým způsobem podobat?

- a) ne (Pokud ne, přejdi na otázku č. 22.)
- b) ano

21) Svému sportovnímu idolu se snažíš přiblížit... (Můžeš označit nejvýše TŘI odpovědi.)

- a) sportovními výsledky
- b) účesem
- c) stylem oblékání
- d) gesty
- e) slovním vyjadřováním
- f) rituály (např. před závodem, před zápasem)
- g) něčím jiným. Prosím, napiš, čím:

22) Viděl(a) jsi svůj sportovní idol někdy naživo?

- a) ne (Pokud ne, přejdi na otázku č. 26.)
- b) ano

23) Když jsi viděl(a) svůj sportovní idol naživo, měl(a) jsi možnost s ním/ní mluvit?

- a) ne (Pokud ne, přejdi na otázku č. 26.)
- b) ano

24) O čem jste spolu mluvili?

.....
.....
.....

25) Co tě na vašem setkání nejvíce zaujalo/překvapilo?

- a) jeho/její skromnost
 - b) jeho/její vstřícnost k fanouškům
 - c) jeho/její radost ze zájmu fanoušků
 - d) jeho/její nepříjemné jednání a chování
 - e) jeho/její povýšenost
 - f) jeho/její „otrávenost“ ze zájmu fanoušků
 - g) něco jiného. Prosím, napiš, co:
-

26) Přál(a) by sis setkat se se svým sportovním idolem?

- a) ne (Pokud ne, přejdi na otázku č. 28.)
- b) ano

27) Kdybys měl(a) možnost setkat se se svým sportovním idolem, chtěl(a) bys...
(Můžeš označit nejvýše TŘI odpovědi.)

- a) aby ti ukázal(a) svůj dům, kde žije, a své osobní věci
 - b) aby si s tebou zasportoval(a)
 - c) aby ti poradil(a), jak se zlepšit ve své sportovní disciplíně
 - d) aby ti poradil(a), jak překonat trému a strach ze soutěží
 - e) něco jiného. Napiš, prosím, co:
-

28) Pokusil(a) ses se svým sportovním idolem zkontaktovat?

- a) ne (Pokud ne, přejdi na otázku č. 32).
- b) ano

29) Svůj sportovní idol jsi zkusil(a) kontaktovat...

- a) komentářem pod fotografií na sociálních sítích
- b) soukromou zprávou na sociálních sítích
- c) e-mailem
- d) dopisem
- e) sms zprávou
- f) telefonicky
- g) jinak. Napiš, prosím, jak:
-

30) Co bylo obsahem tvé „zprávy“? (Pokud musíš, můžeš označit více odpovědí.)

- a) gratulace k výbornému výsledku
- b) povzbuzení do další soutěže
- c) žádost o radu, jak se zlepšit v určité sportovní disciplíně
- d) žádost o osobní setkání
- e) něco jiného. Napiš, prosím, co:
-

31) Pokud jsi se pokusil(a) kontaktovat svůj sportovní idol, odpověděl ti?

- a) ne
- b) ano

32) Motivuje tě tvůj sportovní idol k něčemu?

- a) ne
- b) ano

33) K čemu tě tvůj sportovní idol motivuje? (Můžeš označit nejvýš TŘI odpovědi.)

- a) k ničemu
- b) stát se lepším sportovcem
- c) chovat se vždy podle pravidel
- d) dosahovat svých cílů
- e) pomáhat druhým
- f) k něčemu jinému. Prosím, napiš, k čemu:
-

PŘÍLOHA 2 – PRŮVODNÍ DOPIS PRO PEDAGOGY

V Trutnově 13. 12. 2016

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

jsem studentkou druhého ročníku navazujícího magisterského studia, oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Hradec Králové. V rámci své diplomové práce realizuji výzkumné šetření mezi dětmi a mládeží ve věku 10–18 let ohledně jejich sportovních vzorů a idolů (jaké sportovce si za své vzory vybírají a z jakého důvodu).

Ráda bych Vás touto cestou poprosila o spolupráci. Prosím Vás o předání dotazníků Vaším žákům dané věkové kategorie. Vyplnění dotazníku trvá přibližně 10 minut.

Pokud byste chtěl(a) znát výsledky tohoto výzkumného šetření, neváhejte mne kontaktovat na e-mail dsevcova@seznam.cz. Výsledky šetření Vám po zpracování a vyhodnocení velmi ráda poskytnu.

Předem Vám děkuji za ochotu a za spolupráci.

Bc. Dagmar Ševcová, DiS.